៚ នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស៚

ខុទ្ទកនិកាយេ

ឥតិវុត្តកបាឡិ

១. ឯកកនិបាតោ

១. បឋមវគ្គោ

១. លោភសុត្តំ

១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មំ, ភិក្ខវេ, បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ។ កតមំ ឯកធម្មំ? លោភំ, ភិក្ខវេ, ឯកធម្មំ បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន លោភេន លុទ្ធាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ លោភំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. ទោសសុត្តំ

២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មំ, ភិក្ខវេ, បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ។ កតមំ ឯកធម្មំ? ទោសំ, ភិក្ខវេ, ឯកធម្មំ បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន ទោសេន ទុដ្ឋាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ ទោសំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. មោហសុត្តំ

៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មំ, ភិក្ខវេ, បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ។ កតមំ ឯកធម្មំ? មោហំ, ភិក្ខវេ, ឯកធម្មំ បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន មោហេន មូឡ្ហាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ មោហំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. កោធសុត្តំ

៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មំ, ភិក្ខវេ, បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ។ កតមំ ឯកធម្មំ? កោធំ, ភិក្ខវេ, ឯកធម្មំ បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន កោធេន កុទ្ធាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ កោធំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មក្ខសុត្តំ

៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មំ, ភិក្ខវេ, បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ។ កតមំ ឯកធម្មំ? មក្ខំ, ភិក្ខវេ, ឯកធម្មំ បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន មក្ខេន មក្ខាសេ [មក្ខិតាសេ (ស្យា.)], សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ មក្ខំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. មានសុត្តំ

៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មំ, ភិក្ខវេ, បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយ។ កតមំ ឯកធម្មំ? មានំ, ភិក្ខវេ, ឯកធម្មំ បជហថ; អហំ វោ បាដិភោគោ អនាគាមិតាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន មានេន មត្តាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ មានំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សព្ពបរិញ្ញាសុត្តំ

៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“សព្ពំ, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ សព្ពញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យោ សព្ពំ សព្ពតោ ញត្វា, សព្ពត្ថេសុ ន រជ្ជតិ;
ស វេ សព្ពបរិញ្ញា [សព្ពំ បរិញ្ញា (ស្យា. បី.)] សោ, សព្ពទុក្ខមុបច្ចគា”តិ [សព្ពំ ទុក្ខំ ឧបច្ចគាតិ (ស្យា.), សព្ពទុក្ខំ ឧបច្ចគាតិ (បី. អដ្ឋ.)]។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. មានបរិញ្ញាសុត្តំ

៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“មានំ, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ ។ មានញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“មានុបេតា អយំ បជា, មានគន្ថា ភវេ រតា;
មានំ អបរិជានន្តា, អាគន្តារោ បុនព្ភវំ។

“យេ ច មានំ បហន្ត្វាន, វិមុត្តា មានសង្ខយេ;
តេ មានគន្ថាភិភុនោ, សព្ពទុក្ខមុបច្ចគុ”ន្តិ [សព្ពទុក្ខំ ឧបច្ចគុន្តិ (បី.), សព្ពំ ទុក្ខំ ឧបច្ចគុន្តិ (អដ្ឋកថា)]។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. លោភបរិញ្ញាសុត្តំ

៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“លោភំ, ភិក្ខវេ , អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ លោភញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន លោភេន លុទ្ធាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតិំ;
តំ លោភំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. ទោសបរិញ្ញាសុត្តំ

១០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទោសំ, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ ទោសញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន ទោសេន ទុដ្ឋាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតិំ;
តំ ទោសំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

បឋមោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

រាគទោសា អថ មោហោ, កោធមក្ខា មានំ សព្ពំ;
មានតោ រាគទោសា បុន ទ្វេ, បកាសិតា វគ្គមាហុ បឋមន្តិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. មោហបរិញ្ញាសុត្តំ

១១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“មោហំ, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ មោហញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន មោហេន មូឡ្ហាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ មោហំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. កោធបរិញ្ញាសុត្តំ

១២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“កោធំ, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ កោធញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន កោធេន កុទ្ធាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ កោធំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣.មក្ខបរិញ្ញាសុត្តំ

១៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“មក្ខំ, ភិក្ខវេ, អនភិជានំ អបរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ អវិរាជយំ អប្បជហំ អភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយ។ មក្ខញ្ច ខោ, ភិក្ខវេ, អភិជានំ បរិជានំ តត្ថ ចិត្តំ វិរាជយំ បជហំ ភព្ពោ ទុក្ខក្ខយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេន មក្ខេន មក្ខាសេ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតឹ;
តំ មក្ខំ សម្មទញ្ញាយ, បជហន្តិ វិបស្សិនោ;
បហាយ ន បុនាយន្តិ, ឥមំ លោកំ កុទាចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. អវិជ្ជានីវរណសុត្តំ

១៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“នាហំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញំ ឯកនីវរណម្បិ សមនុបស្សាមិ យេន [យេនេវំ (?)] នីវរណេន និវុតា បជា ទីឃរត្តំ សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ យថយិទំ, ភិក្ខវេ, អវិជ្ជានីវរណំ [អវិជ្ជានីវរណេន (?)]។ អវិជ្ជានីវរណេន ហិ, ភិក្ខវេ, និវុតា បជា ទីឃរត្តំ សន្ធាវន្តិ សំសរន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“នត្ថញ្ញោ ឯកធម្មោបិ, យេនេវំ [យេនេវ (សី. បី. ក.)] និវុតា បជា;
សំសរន្តិ អហោរត្តំ, យថា មោហេន អាវុតា។

“យេ ច មោហំ បហន្ត្វាន, តមោខន្ធំ [តមោក្ខន្ធំ (សី. ស្យា. បី.)] បទាលយុំ;
ន តេ បុន សំសរន្តិ, ហេតុ តេសំ ន វិជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. តណ្ហាសំយោជនសុត្តំ

១៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“នាហំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញំ ឯកសំយោជនម្បិ សមនុបស្សាមិ យេន [យេនេវំ (ស្យា.)] សំយោជនេន សំយុត្តា សត្តា ទីឃរត្តំ សន្ធាវន្តិ សំសរន្តិ យថយិទំ, ភិក្ខវេ, តណ្ហាសំយោជនំ [តណ្ហាសំយោជនេន (?)]។ តណ្ហាសំយោជនេន ហិ, ភិក្ខវេ, សំយុត្តា សត្តា ទីឃរត្តំ សន្ធាវន្តិ សំសរន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“តណ្ហាទុតិយោ បុរិសោ, ទីឃមទ្ធាន សំសរំ;
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ [ឥត្ថម្ភាវញ្ញថាភាវំ (ស្យា.)], សំសារំ នាតិវត្តតិ។

“ឯតមាទីនវំ [ឯវមាទីនវំ (សី. បី. ក.)] ញត្វា, តណ្ហំ [តណ្ហា (សី. ក.)] ទុក្ខស្ស សម្ភវំ;
វីតតណ្ហោ អនាទានោ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. បឋមសេខសុត្តំ

១៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“សេខស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អប្បត្តមានសស្ស អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានស្ស វិហរតោ អជ្ឈត្តិកំ អង្គន្តិ ករិត្វា នាញ្ញំ ឯកង្គម្បិ សមនុបស្សាមិ យំ ឯវំ ពហូបការំ យថយិទំ, ភិក្ខវេ, យោនិសោ មនសិការោ។ យោនិសោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ មនសិ ករោន្តោ អកុសលំ បជហតិ , កុសលំ ភាវេតី”តិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យោនិសោ មនសិការោ, ធម្មោ សេខស្ស ភិក្ខុនោ;
នត្ថញ្ញោ ឯវំ ពហុការោ, ឧត្តមត្ថស្ស បត្តិយា;
យោនិសោ បទហំ ភិក្ខុ, ខយំ ទុក្ខស្ស បាបុណេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ទុតិយសេខសុត្តំ

១៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“សេខស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អប្បត្តមានសស្ស អនុត្តរំ យោគក្ខេមំ បត្ថយមានស្ស វិហរតោ ពាហិរំ អង្គន្តិ ករិត្វា នាញ្ញំ ឯកង្គម្បិ សមនុបស្សាមិ យំ ឯវំ ពហូបការំ យថយិទំ, ភិក្ខវេ, កល្យាណមិត្តតា។ កល្យាណមិត្តោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អកុសលំ បជហតិ, កុសលំ ភាវេតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កល្យាណមិត្តោ យោ ភិក្ខុ, សប្បតិស្សោ សគារវោ;
ករំ មិត្តានំ វចនំ, សម្បជានោ បតិស្សតោ;
បាបុណេ អនុបុព្ពេន, សព្ពសំយោជនក្ខយ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. សង្ឃភេទសុត្តំ

១៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មោ, ភិក្ខវេ, លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនាហិតាយ ពហុជនាសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អនត្ថាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានំ។ កតមោ ឯកធម្មោ? សង្ឃភេទោ។ សង្ឃេ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ភិន្នេ អញ្ញមញ្ញំ ភណ្ឌនានិ ចេវ ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ បរិភាសា ច ហោន្តិ , អញ្ញមញ្ញំ បរិក្ខេបា ច ហោន្តិ, អញ្ញមញ្ញំ បរិច្ចជនា ច ហោន្តិ។ តត្ថ អប្បសន្នា ចេវ នប្បសីទន្តិ, បសន្នានញ្ច ឯកច្ចានំ អញ្ញថត្តំ ហោតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អាបាយិកោ នេរយិកោ, កប្បដ្ឋោ សង្ឃភេទកោ;
វគ្គារាមោ អធម្មដ្ឋោ, យោគក្ខេមា បធំសតិ [យោគក្ខេមតោ ធំសតិ (ស្យា. បី.), យោគក្ខេមា វិមំសតិ (សី. ក.)];
សង្ឃំ សមគ្គំ ភេត្វាន [ភិត្វាន (សី. ក.), ភិន្ទិត្វា (ចូឡវ. ៣៥៤; អ. និ. ១០.៣៩)], កប្បំ និរយម្ហិ បច្ចតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សង្ឃសាមគ្គីសុត្តំ

១៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មោ, ភិក្ខវេ, លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ ពហុនោ ជនស្ស អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។ កតមោ ឯកធម្មោ ? សង្ឃសាមគ្គី។ សង្ឃេ ខោ បន, ភិក្ខវេ, សមគ្គេ ន ចេវ អញ្ញមញ្ញំ ភណ្ឌនានិ ហោន្តិ, ន ច អញ្ញមញ្ញំ បរិភាសា ហោន្តិ, ន ច អញ្ញមញ្ញំ បរិក្ខេបា ហោន្តិ, ន ច អញ្ញមញ្ញំ បរិច្ចជនា ហោន្តិ។ តត្ថ អប្បសន្នា ចេវ បសីទន្តិ, បសន្នានញ្ច ភិយ្យោភាវោ ហោតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សុខា សង្ឃស្ស សាមគ្គី, សមគ្គានញ្ចនុគ្គហោ;
សមគ្គរតោ ធម្មដ្ឋោ, យោគក្ខេមា ន ធំសតិ;
សង្ឃំ សមគ្គំ កត្វាន, កប្បំ សគ្គម្ហិ មោទតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. បទុដ្ឋចិត្តសុត្តំ

២០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឥធាហំ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ បទុដ្ឋចិត្តំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមម្ហិ ចាយំ សមយេ បុគ្គលោ កាលង្ករេយ្យ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ’។ តំ កិស្ស ហេតុ? ចិត្តំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, បទុដ្ឋំ។ ចេតោបទោសហេតុ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បទុដ្ឋចិត្តំ ញត្វាន, ឯកច្ចំ ឥធ បុគ្គលំ;
ឯតមត្ថញ្ច ព្យាកាសិ, ពុទ្ធោ ភិក្ខូន សន្តិកេ។

“ឥមម្ហិ ចាយំ សមយេ, កាលំ កយិរាថ បុគ្គលោ;
និរយំ ឧបបជ្ជេយ្យ, ចិត្តំ ហិស្ស បទូសិតំ។

“យថា ហរិត្វា និក្ខិបេយ្យ, ឯវមេវ តថាវិធោ;
ចេតោបទោសហេតុ ហិ, សត្តា គច្ឆន្តិ ទុគ្គតិ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មោហោ កោធោ អថ មក្ខោ, វិជ្ជា តណ្ហា សេខទុវេ ច;
ភេទោ សាមគ្គិបុគ្គលោ [មោហកោធ អថ មក្ខាគតោ, មូហា កាមសេក្ខទុវេ; ភេទសាមគ្គបុគ្គលោ ច (សី. ក.) មោហកោធា អថ មក្ខោ មោហកាមា សេក្ខា ទុវេ; ភេទមោទា បុគ្គលោ ច (ស្យា. បី.)],
វគ្គមាហុ ទុតិយន្តិ វុច្ចតីតិ។

៣. តតិយវគ្គោ

១. បសន្នចិត្តសុត្តំ

២១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឥធាហំ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចំ បុគ្គលំ បសន្នចិត្តំ ឯវំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច បជានាមិ – ‘ឥមម្ហិ ចាយំ សមយេ បុគ្គលោ កាលំ ករេយ្យ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ’។ តំ កិស្ស ហេតុ? ចិត្តំ ហិស្ស, ភិក្ខវេ, បសន្នំ។ ចេតោបសាទហេតុ ខោ បន, ភិក្ខវេ, ឯវមិធេកច្ចេ សត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បសន្នចិត្តំ ញត្វាន, ឯកច្ចំ ឥធ បុគ្គលំ;
ឯតមត្ថញ្ច ព្យាកាសិ, ពុទ្ធោ ភិក្ខូន សន្តិកេ។

“ឥមម្ហិ ចាយំ សមយេ, កាលំ កយិរាថ បុគ្គលោ;
សុគតិំ ឧបបជ្ជេយ្យ, ចិត្តំ ហិស្ស បសាទិតំ។

“យថា ហរិត្វា និក្ខិបេយ្យ, ឯវមេវ តថាវិធោ;
ចេតោបសាទហេតុ ហិ, សត្តា គច្ឆន្តិ សុគ្គតិ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. មេត្តសុត្តំ

២២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“មា, ភិក្ខវេ, បុញ្ញានំ ភាយិត្ថ ។ សុខស្សេតំ, ភិក្ខវេ, អធិវចនំ ឥដ្ឋស្ស កន្តស្ស បិយស្ស មនាបស្ស យទិទំ បុញ្ញានិ [បុញ្ញានន្តិ, (អ. និ. ៧.៦២)]។ អភិជានាមិ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, ទីឃរត្តំ កតានំ បុញ្ញានំ ឥដ្ឋំ កន្តំ បិយំ មនាបំ វិបាកំ បច្ចនុភូតំ។ សត្ត វស្សានិ មេត្តចិត្តំ ភាវេត្វា សត្ត សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ នយិមំ លោកំ បុនរាគមាសិំ។ សំវដ្ដមានេ សុទំ, ភិក្ខវេ, កប្បេ អាភស្សរូបគោ ហោមិ; វិវដ្ដមានេ កប្បេ សុញ្ញំ ព្រហ្មវិមានំ ឧបបជ្ជាមិ។

“តត្រ សុទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មា ហោមិ មហាព្រហ្មា អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី។ ឆត្តិំសក្ខត្តុំ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, សក្កោ អហោសិំ ទេវានមិន្ទោ; អនេកសតក្ខត្តុំ រាជា អហោសិំ ចក្កវត្តី ធម្មិកោ ធម្មរាជា ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជនបទត្ថាវរិយប្បត្តោ សត្តរតនសមន្នាគតោ។ កោ បន វាទោ បទេសរជ្ជស្ស!

“តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘កិស្ស នុ ខោ មេ ឥទំ កម្មស្ស ផលំ, កិស្ស កម្មស្ស វិបាកោ, យេនាហំ ឯតរហិ ឯវំមហិទ្ធិកោ ឯវំមហានុភាវោ’តិ? តស្ស មយ្ហំ, ភិក្ខវេ, ឯតទហោសិ – ‘តិណ្ណំ ខោ មេ ឥទំ កម្មានំ ផលំ, តិណ្ណំ កម្មានំ វិបាកោ, យេនាហំ ឯតរហិ ឯវំមហិទ្ធិកោ ឯវំមហានុភាវោតិ, សេយ្យថិទំ [សេយ្យថីទំ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] – ទានស្ស, ទមស្ស, សញ្ញមស្សា’”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បុញ្ញមេវ សោ សិក្ខេយ្យ, អាយតគ្គំ សុខុទ្រយំ;
ទានញ្ច សមចរិយញ្ច, មេត្តចិត្តញ្ច ភាវយេ។

“ឯតេ ធម្មេ ភាវយិត្វា, តយោ សុខសមុទ្ទយេ [សុខសមុទ្រយេ (សី. អដ្ឋ.)];
អព្យាបជ្ឈំ [អព្យាបជ្ជំ (ស្យា. ក.), អព្យាពជ្ឈំ (?)] សុខំ លោកំ, បណ្ឌិតោ ឧបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឧភយត្ថសុត្តំ

២៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មោ , ភិក្ខវេ, ភាវិតោ ពហុលីកតោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ សម្បរាយិកញ្ច។ កតមោ ឯកធម្មោ? អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ។ អយំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឯកធម្មោ ភាវិតោ ពហុលីកតោ ឧភោ អត្ថេ សមធិគយ្ហ តិដ្ឋតិ – ទិដ្ឋធម្មិកញ្ចេវ អត្ថំ សម្បរាយិកញ្ចា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អប្បមាទំ បសំសន្តិ, បុញ្ញកិរិយាសុ បណ្ឌិតា;
អប្បមត្តោ ឧភោ អត្ថេ, អធិគណ្ហាតិ បណ្ឌិតោ។

“ទិដ្ឋេ ធម្មេ ច យោ អត្ថោ, យោ ចត្ថោ សម្បរាយិកោ;
អត្ថាភិសមយា ធីរោ, បណ្ឌិតោតិ បវុច្ចតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. អដ្ឋិបុញ្ជសុត្តំ

២៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកបុគ្គលស្ស, ភិក្ខវេ, កប្បំ សន្ធាវតោ សំសរតោ សិយា ឯវំ មហា អដ្ឋិកង្កលោ អដ្ឋិបុញ្ជោ អដ្ឋិរាសិ យថាយំ វេបុល្លោ បព្ពតោ: សចេ សំហារកោ អស្ស, សម្ភតញ្ច ន វិនស្សេយ្យា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ឯកស្សេកេន កប្បេន, បុគ្គលស្សដ្ឋិសញ្ចយោ;
សិយា បព្ពតសមោ រាសិ, ឥតិ វុត្តំ មហេសិនា។

“សោ ខោ បនាយំ អក្ខាតោ, វេបុល្លោ បព្ពតោ មហា;
ឧត្តរោ គិជ្ឈកូដស្ស, មគធានំ គិរិព្ពជេ។

“យតោ ច អរិយសច្ចានិ, សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ;
ទុក្ខំ ទុក្ខសមុប្បាទំ, ទុក្ខស្ស ច អតិក្កមំ;
អរិយញ្ចដ្ឋង្គិកំ មគ្គំ, ទុក្ខូបសមគាមិនំ។

“ស សត្តក្ខត្តុំ បរមំ, សន្ធាវិត្វាន បុគ្គលោ;
ទុក្ខស្សន្តករោ ហោតិ, សព្ពសំយោជនក្ខយា”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. មុសាវាទសុត្តំ

២៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯកធម្មំ អតីតស្ស, ភិក្ខវេ, បុរិសបុគ្គលស្ស នាហំ តស្ស កិញ្ចិ បាបកម្មំ អករណីយន្តិ វទាមិ។ កតមំ ឯកធម្មំ? យទិទំ [យថយិទំ (សី. ស្យា. ក.), យថាយិទំ (បី.)] ភិក្ខវេ, សម្បជានមុសាវាទោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ឯកធម្មំ អតីតស្ស, មុសាវាទិស្ស ជន្តុនោ;
វិតិណ្ណបរលោកស្ស, នត្ថិ បាបំ អការិយ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទានសុត្តំ

២៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ឯវញ្ចេ, ភិក្ខវេ, សត្តា ជានេយ្យុំ ទានសំវិភាគស្ស វិបាកំ យថាហំ ជានាមិ, ន អទត្វា ភុញ្ជេយ្យុំ, ន ច នេសំ មច្ឆេរមលំ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋេយ្យ។ យោបិ នេសំ អស្ស ចរិមោ អាលោបោ ចរិមំ កពឡំ, តតោបិ ន អសំវិភជិត្វា ភុញ្ជេយ្យុំ, សចេ នេសំ បដិគ្គាហកា អស្សុ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, សត្តា ន ឯវំ ជានន្តិ ទានសំវិភាគស្ស វិបាកំ យថាហំ ជានាមិ, តស្មា អទត្វា ភុញ្ជន្តិ, មច្ឆេរមលញ្ច នេសំ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ឯវំ ចេ សត្តា ជានេយ្យុំ, យថាវុត្តំ មហេសិនា;
វិបាកំ សំវិភាគស្ស, យថា ហោតិ មហប្ផលំ។

“វិនេយ្យ មច្ឆេរមលំ, វិប្បសន្នេន ចេតសា;
ទជ្ជុំ កាលេន អរិយេសុ, យត្ថ ទិន្នំ មហប្ផលំ។

“អន្នញ្ច ទត្វា [ទត្វាន (ស្យា.)] ពហុនោ, ទក្ខិណេយ្យេសុ ទក្ខិណំ;
ឥតោ ចុតា មនុស្សត្តា, សគ្គំ គច្ឆន្តិ ទាយកា។

“តេ ច សគ្គគតា [សគ្គំ គតា (សី. បី. ក.)] តត្ថ, មោទន្តិ កាមកាមិនោ;
វិបាកំ សំវិភាគស្ស, អនុភោន្តិ អមច្ឆរា”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. មេត្តាភាវនាសុត្តំ

២៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“យានិ កានិចិ, ភិក្ខវេ, ឱបធិកានិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ សព្ពានិ តានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសិំ។ មេត្តាយេវ តានិ ចេតោវិមុត្តិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, យា កាចិ តារករូបានំ បភា សព្ពា តា ចន្ទិយា បភាយ កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសិំ, ចន្ទបភាយេវ តា អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យានិ កានិចិ ឱបធិកានិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ សព្ពានិ តានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសិំ, មេត្តាយេវ តានិ ចេតោវិមុត្តិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច។

“សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, វស្សានំ បច្ឆិមេ មាសេ សរទសមយេ វិទ្ធេ វិគតវលាហកេ ទេវេ [នភេ (សី.)] អាទិច្ចោ នភំ អព្ភុស្សក្កមានោ [អព្ភុគ្គមមានោ (ក. អដ្ឋ.)] សព្ពំ អាកាសគតំ [អាកាសំ (ស្យា.)] តមគតំ អភិវិហច្ច [អភិហច្ច (ស្យា.)] ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យានិ កានិចិ ឱបធិកានិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ សព្ពានិ តានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសិ, មេត្តាយេវ តានិ ចេតោវិមុត្តិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច។

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, រត្តិយា បច្ចូសសមយំ ឱសធិតារកា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ច; ឯវមេវ ខោ, ភិក្ខវេ, យានិ កានិចិ ឱបធិកានិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ សព្ពានិ តានិ មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា កលំ នាគ្ឃន្តិ សោឡសិ , មេត្តាយេវ តានិ ចេតោវិមុត្តិ អធិគ្គហេត្វា ភាសតេ ច តបតេ ច វិរោចតិ ចា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យោ ច មេត្តំ ភាវយតិ, អប្បមាណំ បដិស្សតោ;
តនូ [តនុ (សី.)] សំយោជនា ហោន្តិ, បស្សតោ ឧបធិក្ខយំ។

“ឯកម្បិ ចេ បាណមទុដ្ឋចិត្តោ, មេត្តាយតិ កុសលោ តេន ហោតិ;
សព្ពេ ច បាណេ មនសានុកម្បំ, បហូតមរិយោ បករោតិ បុញ្ញំ។

“យេ [យោ (សី.)] សត្តសណ្ឌំ បថវិំ វិជិត្វា, រាជិសយោ [រាជីសយោ (សី.)] យជមានានុបរិយគា;
អស្សមេធំ បុរិសមេធំ, សម្មាបាសំ វាជបេយ្យំ និរគ្គឡំ។

“មេត្តស្ស ចិត្តស្ស សុភាវិតស្ស, កលម្បិ តេ នានុភវន្តិ សោឡសិំ;
ចន្ទប្បភា តារគណាវ សព្ពេ។

“យោ ន ហន្តិ ន ឃាតេតិ, ន ជិនាតិ ន ជាបយេ;
មេត្តំសោ សព្ពភូតេសុ, វេរំ តស្ស ន កេនចី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

តតិយោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ចិត្តំ មេត្តំ [ឈាយី (សី. ស្យា.), ឈាយិ (បី. ក.)] ឧភោ អត្ថេ, បុញ្ជំ វេបុល្លបព្ពតំ;
សម្បជានមុសាវាទោ, ទានញ្ច មេត្តភាវនា [មេត្តភាវញ្ច (សី. ស្យា. បី.), មេត្តវាចញ្ច (ក.)]។

សត្តិមានិ ច [សត្តិមានិធ (សី. ក.)] សុត្តានិ, បុរិមានិ ច វីសតិ;
ឯកធម្មេសុ សុត្តន្តា, សត្តវីសតិសង្គហាតិ។

ឯកកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

២. ទុកនិបាតោ

១. បឋមវគ្គោ

១. ទុក្ខវិហារសុត្តំ

២៨. (ទ្វេ ធម្មេ អនុក្កជិ) [( ) ស្យាមបោត្ថកេ នត្ថិ] វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរតិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ; កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា។ កតមេហិ ទ្វីហិ? ឥន្ទ្រិយេសុ អគុត្តទ្វារតាយ [អគុត្តទ្វារោ (អដ្ឋ.)] ច, ភោជនេ អមត្តញ្ញុតាយ [អមត្តញ្ញូ (អដ្ឋ.)] ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរតិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ; កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ចក្ខុ សោតញ្ច ឃានញ្ច, ជិវ្ហា កាយោ តថា មនោ;
ឯតានិ យស្ស ទ្វារានិ, អគុត្តានិធ [អគុត្តានិ ច (ស្យា.)] ភិក្ខុនោ។

“ភោជនម្ហិ អមត្តញ្ញូ, ឥន្ទ្រិយេសុ អសំវុតោ;
កាយទុក្ខំ ចេតោទុក្ខំ, ទុក្ខំ សោ អធិគច្ឆតិ។

“ឌយ្ហមានេន កាយេន, ឌយ្ហមានេន ចេតសា;
ទិវា វា យទិ វា រត្តិំ, ទុក្ខំ វិហរតិ តាទិសោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. សុខវិហារសុត្តំ

២៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខំ វិហរតិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ; កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិ បាដិកង្ខា ។ កតមេហិ ទ្វីហិ? ឥន្ទ្រិយេសុ គុត្តទ្វារតាយ ច, ភោជនេ មត្តញ្ញុតាយ ច។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខំ វិហរតិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ; កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិ បាដិកង្ខា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ចក្ខុ សោតញ្ច ឃានញ្ច, ជិវ្ហា កាយោ តថា [អថោ (សី. ស្យា. ក.)] មនោ;
ឯតានិ យស្ស ទ្វារានិ, សុគុត្តានិធ ភិក្ខុនោ។

“ភោជនម្ហិ ច មត្តញ្ញូ, ឥន្ទ្រិយេសុ ច សំវុតោ;
កាយសុខំ ចេតោសុខំ, សុខំ សោ អធិគច្ឆតិ។

“អឌយ្ហមានេន កាយេន, អឌយ្ហមានេន ចេតសា;
ទិវា វា យទិ វា រត្តិំ, សុខំ វិហរតិ តាទិសោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. តបនីយសុត្តំ

៣០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា តបនីយា។ កតមេ ទ្វេ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ អកតកល្យាណោ ហោតិ, អកតកុសលោ, អកតភីរុត្តាណោ, កតបាបោ, កតលុទ្ទោ, កតកិព្ពិសោ។ សោ ‘អកតំ មេ កល្យាណ’ន្តិបិ តប្បតិ, ‘កតំ មេ បាប’ន្តិបិ តប្បតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ ធម្មា តបនីយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាយទុច្ចរិតំ កត្វា, វចីទុច្ចរិតានិ ច;
មនោទុច្ចរិតំ កត្វា, យញ្ចញ្ញំ ទោសសញ្ហិតំ។

“អកត្វា កុសលំ កម្មំ, កត្វានាកុសលំ ពហុំ;
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ, និរយំ សោបបជ្ជតី”តិ [និរយំ សោ ឧបបជ្ជតីតិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. អតបនីយសុត្តំ

៣១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា អតបនីយា។ កតមេ ទ្វេ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ កតកល្យាណោ ហោតិ, កតកុសលោ, កតភីរុត្តាណោ, អកតបាបោ, អកតលុទ្ទោ, អកតកិព្ពិសោ។ សោ ‘កតំ មេ កល្យាណ’ន្តិបិ ន តប្បតិ, ‘អកតំ មេ បាប’ន្តិបិ ន តប្បតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ ធម្មា អតបនីយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាយទុច្ចរិតំ ហិត្វា, វចីទុច្ចរិតានិ ច;
មនោទុច្ចរិតំ ហិត្វា, យញ្ចញ្ញំ ទោសសញ្ហិតំ។

“អកត្វាកុសលំ កម្មំ, កត្វាន កុសលំ ពហុំ;
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ, សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមសីលសុត្តំ

៣២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ។ កតមេហិ ទ្វីហិ? បាបកេន ច សីលេន, បាបិកាយ ច ទិដ្ឋិយា។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ និរយេ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បាបកេន ច សីលេន, បាបិកាយ ច ទិដ្ឋិយា;
ឯតេហិ ទ្វីហិ ធម្មេហិ, យោ សមន្នាគតោ នរោ;
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ, និរយំ សោបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយសីលសុត្តំ

៣៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ។ កតមេហិ ទ្វីហិ ? ភទ្ទកេន ច សីលេន, ភទ្ទិកាយ ច ទិដ្ឋិយា។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ បុគ្គលោ យថាភតំ និក្ខិត្តោ ឯវំ សគ្គេ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ភទ្ទកេន ច សីលេន, ភទ្ទិកាយ ច ទិដ្ឋិយា;
ឯតេហិ ទ្វីហិ ធម្មេហិ, យោ សមន្នាគតោ នរោ;
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ, សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. អាតាបីសុត្តំ

៣៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“អនាតាបី, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនោត្តាបី [អនោត្តប្បី (ពហូសុ) អដ្ឋកថា បស្សិតព្ពា] អភព្ពោ សម្ពោធាយ, អភព្ពោ និព្ពានាយ, អភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយ។ អាតាបី ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឱត្តាបី [ឱត្តប្បី (ពហូសុ)] ភព្ពោ សម្ពោធាយ, ភព្ពោ និព្ពានាយ, ភព្ពោ អនុត្តរស្ស យោគក្ខេមស្ស អធិគមាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អនាតាបី អនោត្តាបី, កុសីតោ ហីនវីរិយោ;
យោ ថីនមិទ្ធពហុលោ, អហិរីកោ អនាទរោ;
អភព្ពោ តាទិសោ ភិក្ខុ, ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមំ។

“យោ ច សតិមា និបកោ ឈាយី, អាតាបី ឱត្តាបី ច អប្បមត្តោ;
សំយោជនំ ជាតិជរាយ ឆេត្វា, ឥធេវ សម្ពោធិមនុត្តរំ ផុសេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. បឋមនកុហនសុត្តំ

៣៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“នយិទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ជនកុហនត្ថំ, ន ជនលបនត្ថំ, ន លាភសក្ការសិលោកានិសំសត្ថំ, ន ‘ឥតិ មំ ជនោ ជានាតូ’តិ។ អថ ខោ ឥទំ, ភិក្ខវេ , ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ សំវរត្ថញ្ចេវ បហានត្ថញ្ចា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សំវរត្ថំ បហានត្ថំ, ព្រហ្មចរិយំ អនីតិហំ;
អទេសយិ សោ ភគវា, និព្ពានោគធគាមិនំ។

“ឯស មគ្គោ មហត្តេហិ [មហន្តេហិ (សី. ក.), មហត្ថេហិ (ស្យា.)], អនុយាតោ មហេសិភិ [មហេសិនោ (សី. ក.)];
យេ យេ តំ បដិបជ្ជន្តិ, យថា ពុទ្ធេន ទេសិតំ;
ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ, សត្ថុសាសនការិនោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទុតិយនកុហនសុត្តំ

៣៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“នយិទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ជនកុហនត្ថំ, ន ជនលបនត្ថំ, ន លាភសក្ការសិលោកានិសំសត្ថំ, ន ‘ឥតិ មំ ជនោ ជានាតូ’តិ។ អថ ខោ ឥទំ, ភិក្ខវេ, ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ អភិញ្ញត្ថញ្ចេវ បរិញ្ញត្ថញ្ចា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អភិញ្ញត្ថំ បរិញ្ញត្ថំ, ព្រហ្មចរិយំ អនីតិហំ;

អទេសយិ សោ ភគវា, និព្ពានោគធគាមិនំ។

“ឯស មគ្គោ មហត្តេហិ, អនុយាតោ មហេសិភិ;
យេ យេ តំ បដិបជ្ជន្តិ, យថា ពុទ្ធេន ទេសិតំ;
ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សន្តិ, សត្ថុសាសនការិនោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. សោមនស្សសុត្តំ

៣៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ, យោនិ ចស្ស [យោនិសោ (សី. ស្យា. បី.), យោនិស្ស (ក.)] អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយ។ កតមេហិ ទ្វីហិ? សំវេជនីយេសុ ឋានេសុ សំវេជនេន, សំវិគ្គស្ស ច យោនិសោ បធានេន។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខសោមនស្សពហុលោ វិហរតិ, យោនិ ចស្ស អារទ្ធា ហោតិ អាសវានំ ខយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សំវេជនីយដ្ឋានេសុ [សំវេជនីយេសុ ឋានេសុ (ស្យា. បី.)], សំវិជ្ជេថេវ បណ្ឌិតោ;
អាតាបី និបកោ ភិក្ខុ, បញ្ញាយ សមវេក្ខិយ។

“ឯវំ វិហារី អាតាបី, សន្តវុត្តិ អនុទ្ធតោ;
ចេតោសមថមនុយុត្តោ, ខយំ ទុក្ខស្ស បាបុណេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

បឋមោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ ច ភិក្ខូ តបនីយា, តបនីយា បរត្តេហិ;
អាតាបិ [ទ្វេ បាទា (ក.), ទ្វេ អាតាបី (សី.)] នកុហនា ទ្វេ [ន កុហនា ច (សព្ពត្ថ)], សោមនស្សេន តេ ទសាតិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. វិតក្កសុត្តំ

៣៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តថាគតំ, ភិក្ខវេ, អរហន្តំ សម្មាសម្ពុទ្ធំ ទ្វេ វិតក្កា ពហុលំ សមុទាចរន្តិ – ខេមោ ច វិតក្កោ, បវិវេកោ ច [វិវេកោ ច (ស្យា.)]។ អព្យាបជ្ឈារាមោ [អព្យាបជ្ជារាមោ (ក.), អព្យាពជ្ឈារាមោ (?)], ភិក្ខវេ, តថាគតោ អព្យាបជ្ឈរតោ។ តមេនំ, ភិក្ខវេ, តថាគតំ អព្យាបជ្ឈារាមំ អព្យាបជ្ឈរតំ ឯសេវ វិតក្កោ ពហុលំ សមុទាចរតិ – ‘ឥមាយាហំ ឥរិយាយ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេមិ តសំ វា ថាវរំ វា’តិ។

“បវិវេការាមោ , ភិក្ខវេ, តថាគតោ បវិវេករតោ។ តមេនំ, ភិក្ខវេ, តថាគតំ បវិវេការាមំ បវិវេករតំ ឯសេវ វិតក្កោ ពហុលំ សមុទាចរតិ – ‘យំ អកុសលំ តំ បហីន’ន្តិ។

“តស្មាតិហ, ភិក្ខវេ, តុម្ហេបិ អព្យាបជ្ឈារាមា វិហរថ អព្យាបជ្ឈរតា។ តេសំ វោ, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ អព្យាបជ្ឈារាមានំ វិហរតំ អព្យាបជ្ឈរតានំ ឯសេវ វិតក្កោ ពហុលំ សមុទាចរិស្សតិ – ‘ឥមាយ មយំ ឥរិយាយ ន កិញ្ចិ ព្យាពាធេម តសំ វា ថាវរំ វា’តិ។

“បរិវេការាមា, ភិក្ខវេ, វិហរថ បរិវេករតា។ តេសំ វោ, ភិក្ខវេ, តុម្ហាកំ បរិវេការាមានំ វិហរតំ បរិវេករតានំ ឯសេវ វិតក្កោ ពហុលំ សមុទាចរិស្សតិ – ‘កឹ អកុសលំ, កឹ អប្បហីនំ, កឹ បជហាមា’”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“តថាគតំ ពុទ្ធមសយ្ហសាហិនំ, ទុវេ វិតក្កា សមុទាចរន្តិ នំ;
ខេមោ វិតក្កោ បឋមោ ឧទីរិតោ, តតោ វិវេកោ ទុតិយោ បកាសិតោ។

“តមោនុទំ បារគតំ មហេសឹ, តំ បត្តិបត្តំ វសិមំ អនាសវំ;
វិសន្តរំ [វេសន្តរំ (សី. ក.), វិស្សន្តរំ (បី.)] តណ្ហក្ខយេ វិមុត្តំ, តំ វេ មុនឹ អន្តិមទេហធារឹ;
មារញ្ជហំ [មារជហំ (ស្យា.), មានជហំ (សី. ក.), មានំ ជហំ (បី.)] ព្រូមិ ជរាយ បារគុំ។

“សេលេ យថា បព្ពតមុទ្ធនិដ្ឋិតោ, យថាបិ បស្សេ ជនតំ សមន្តតោ;
តថូបមំ ធម្មមយំ សុមេធោ, បាសាទមារុយ្ហ សមន្តចក្ខុ;
សោកាវតិណ្ណំ ជនតមបេតសោកោ, អវេក្ខតិ ជាតិជរាភិភូត”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. ទេសនាសុត្តំ

៣៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ទ្វេ ធម្មទេសនា បរិយាយេន ភវន្តិ។ កតមា ទ្វេ? ‘បាបំ បាបកតោ បស្សថា’តិ – អយំ បឋមា ធម្មទេសនា; ‘បាបំ បាបកតោ ទិស្វា តត្ថ និព្ពិន្ទថ វិរជ្ជថ វិមុច្ចថា’តិ – អយំ ទុតិយា ធម្មទេសនា។ តថាគតស្ស, ភិក្ខវេ, អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ឥមា ទ្វេ ធម្មទេសនា បរិយាយេន ភវន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“តថាគតស្ស ពុទ្ធស្ស, សព្ពភូតានុកម្បិនោ;
បរិយាយវចនំ បស្ស, ទ្វេ ច ធម្មា បកាសិតា។

“បាបកំ បស្សថ ចេតំ [ចេកំ (សី. បី.), ឆេកា (ស្យា.)], តត្ថ ចាបិ វិរជ្ជថ;
តតោ វិរត្តចិត្តាសេ, ទុក្ខស្សន្តំ ករិស្សថា”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. វិជ្ជាសុត្តំ

៤០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“អវិជ្ជា , ភិក្ខវេ, បុព្ពង្គមា អកុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា អន្វទេវ អហិរិកំ អនោត្តប្បំ; វិជ្ជា ច ខោ, ភិក្ខវេ, បុព្ពង្គមា កុសលានំ ធម្មានំ សមាបត្តិយា អន្វទេវ ហិរោត្តប្ប”ន្តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យា កាចិមា ទុគ្គតិយោ, អស្មិំ លោកេ បរម្ហិ ច;
អវិជ្ជាមូលិកា សព្ពា, ឥច្ឆាលោភសមុស្សយា។

“យតោ ច ហោតិ បាបិច្ឆោ, អហិរីកោ អនាទរោ;
តតោ បាបំ បសវតិ, អបាយំ តេន គច្ឆតិ។

“តស្មា ឆន្ទញ្ច លោភញ្ច, អវិជ្ជញ្ច វិរាជយំ;
វិជ្ជំ ឧប្បាទយំ ភិក្ខុ, សព្ពា ទុគ្គតិយោ ជហេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. បញ្ញាបរិហីនសុត្តំ

៤១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តេ, ភិក្ខវេ, សត្តា សុបរិហីនា យេ អរិយាយ បញ្ញាយ បរិហីនា។ តេ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ ទុក្ខំ វិហរន្តិ សវិឃាតំ សឧបាយាសំ សបរិឡាហំ; កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ទុគ្គតិ បាដិកង្ខា។ តេ [តេ ច ខោ (?)], ភិក្ខវេ, សត្តា អបរិហីនា យេ អរិយាយ បញ្ញាយ អបរិហីនា។ តេ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សុខំ វិហរន្តិ អវិឃាតំ អនុបាយាសំ អបរិឡាហំ; កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិ បាដិកង្ខា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បញ្ញាយ បរិហានេន, បស្ស លោកំ សទេវកំ;
និវិដ្ឋំ នាមរូបស្មិំ, ឥទំ សច្ចន្តិ មញ្ញតិ។

“បញ្ញា ហិ សេដ្ឋា លោកស្មិំ, យាយំ និព្ពេធគាមិនី;
យាយ សម្មា បជានាតិ, ជាតិភវបរិក្ខយំ។

“តេសំ ទេវា មនុស្សា ច, សម្ពុទ្ធានំ សតីមតំ;
បិហយន្តិ ហាសបញ្ញានំ [ហាសុបញ្ញានំ (សី. អដ្ឋ.)], សរីរន្តិមធារិន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សុក្កធម្មសុត្តំ

៤២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, សុក្កា ធម្មា លោកំ បាលេន្តិ។ កតមេ ទ្វេ? ហិរី [ហិរិ (សី. ស្យា. កំ. បី.)] ច, ឱត្តប្បញ្ច។ ឥមេ ចេ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ សុក្កា ធម្មា លោកំ ន បាលេយ្យុំ, នយិធ បញ្ញាយេថ មាតាតិ វា មាតុច្ឆាតិ វា មាតុលានីតិ វា អាចរិយភរិយាតិ វា គរូនំ ទារាតិ វា។ សម្ភេទំ លោកោ អគមិស្ស យថា អជេឡកា កុក្កុដសូករា សោណសិង្គាលា [សោណសិគាលា (សី. ស្យា. កំ. បី.)]។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, ឥមេ ទ្វេ សុក្កា ធម្មា លោកំ បាលេន្តិ តស្មា បញ្ញាយតិ មាតាតិ វា មាតុច្ឆាតិ វា មាតុលានីតិ វា អាចរិយភរិយាតិ វា គរូនំ ទារាតិ វា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេសំ ចេ ហិរិឱត្តប្បំ, សព្ពទា ច ន វិជ្ជតិ;
វោក្កន្តា សុក្កមូលា តេ, ជាតិមរណគាមិនោ។

“យេសញ្ច ហិរិឱត្តប្បំ, សទា សម្មា ឧបដ្ឋិតា;
វិរូឡ្ហព្រហ្មចរិយា តេ, សន្តោ ខីណបុនព្ភវា”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អជាតសុត្តំ

៤៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“អត្ថិ, ភិក្ខវេ , អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខតំ។ នោ ចេតំ, ភិក្ខវេ, អភវិស្ស អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខតំ, នយិធ ជាតស្ស ភូតស្ស កតស្ស សង្ខតស្ស និស្សរណំ បញ្ញាយេថ។ យស្មា ច ខោ, ភិក្ខវេ, អត្ថិ អជាតំ អភូតំ អកតំ អសង្ខតំ, តស្មា ជាតស្ស ភូតស្ស កតស្ស សង្ខតស្ស និស្សរណំ បញ្ញាយតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ជាតំ ភូតំ សមុប្បន្នំ, កតំ សង្ខតមទ្ធុវំ;

ជរាមរណសង្ឃាដំ, រោគនីឡំ [រោគនិឌ្ឌំ (សី.)] បភង្គុរំ [បភង្គុនំ (ក. សី. ក.), បភង្គុណំ (ស្យា.)]។

“អាហារនេត្តិប្បភវំ, នាលំ តទភិនន្ទិតុំ;
តស្ស និស្សរណំ សន្តំ, អតក្កាវចរំ ធុវំ។

“អជាតំ អសមុប្បន្នំ, អសោកំ វិរជំ បទំ;
និរោធោ ទុក្ខធម្មានំ, សង្ខារូបសមោ សុខោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. និព្ពានធាតុសុត្តំ

៤៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វេមា, ភិក្ខវេ, និព្ពានធាតុយោ។ កតមេ ទ្វេ? សឧបាទិសេសា ច និព្ពានធាតុ, អនុបាទិសេសា ច និព្ពានធាតុ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, សឧបាទិសេសា និព្ពានធាតុ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ។ តស្ស តិដ្ឋន្តេវ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ យេសំ អវិឃាតត្តា [អវិគតត្តា (សី. អដ្ឋ.)] មនាបាមនាបំ បច្ចនុភោតិ, សុខទុក្ខំ បដិសំវេទេតិ ។ តស្ស យោ រាគក្ខយោ, ទោសក្ខយោ, មោហក្ខយោ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, សឧបាទិសេសា និព្ពានធាតុ។

“កតមា ច, ភិក្ខវេ, អនុបាទិសេសា និព្ពានធាតុ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ។ តស្ស ឥធេវ, ភិក្ខវេ, សព្ពវេទយិតានិ អនភិនន្ទិតានិ សីតិ ភវិស្សន្តិ [សីតីភវិស្សន្តិ (?)]។ អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, អនុបាទិសេសា និព្ពានធាតុ។ ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ និព្ពានធាតុយោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ទុវេ ឥមា ចក្ខុមតា បកាសិតា, និព្ពានធាតូ អនិស្សិតេន តាទិនា;
ឯកា ហិ ធាតុ ឥធ ទិដ្ឋធម្មិកា, សឧបាទិសេសា ភវនេត្តិសង្ខយា;
អនុបាទិសេសា បន សម្បរាយិកា, យម្ហិ និរុជ្ឈន្តិ ភវានិ សព្ពសោ។

“យេ ឯតទញ្ញាយ បទំ អសង្ខតំ, វិមុត្តចិត្តា ភវនេត្តិសង្ខយា;
តេ ធម្មសារាធិគមា ខយេ រតា, បហំសុ តេ សព្ពភវានិ តាទិនោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. បដិសល្លានសុត្តំ

៤៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“បដិសល្លានារាមា [បដិសល្លានារាមា (ក.)], ភិក្ខវេ, វិហរថ បដិសល្លានរតា, អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តា, អនិរាកតជ្ឈានា, វិបស្សនាយ សមន្នាគតា, ព្រូហេតា សុញ្ញាគារានំ ។ បដិសល្លានារាមានំ, ភិក្ខវេ, វិហរតំ បដិសល្លានរតានំ អជ្ឈត្តំ ចេតោសមថមនុយុត្តានំ អនិរាកតជ្ឈានានំ វិបស្សនាយ សមន្នាគតានំ ព្រូហេតានំ សុញ្ញាគារានំ ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ – ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា, សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេ សន្តចិត្តា និបកា, សតិមន្តោ ច [សតិមន្តោវ (សី. ក.)] ឈាយិនោ;
សម្មា ធម្មំ វិបស្សន្តិ, កាមេសុ អនបេក្ខិនោ។

“អប្បមាទរតា សន្តា, បមាទេ ភយទស្សិនោ;
អភព្ពា បរិហានាយ, និព្ពានស្សេវ សន្តិកេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. សិក្ខានិសំសសុត្តំ

៤៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“សិក្ខានិសំសា , ភិក្ខវេ, វិហរថ បញ្ញុត្តរា វិមុត្តិសារា សតាធិបតេយ្យា។ សិក្ខានិសំសានំ, ភិក្ខវេ, វិហរតំ បញ្ញុត្តរានំ វិមុត្តិសារានំ សតាធិបតេយ្យានំ ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ – ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា, សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បរិបុណ្ណសិក្ខំ [បរិបុណ្ណសេខំ (សី.), បរិបុណ្ណសេក្ខំ (ស្យា.)] អបហានធម្មំ, បញ្ញុត្តរំ ជាតិខយន្តទស្សិំ;
តំ វេ មុនឹ អន្តិមទេហធារិំ, មារញ្ជហំ ព្រូមិ ជរាយ បារគុំ។

“តស្មា សទា ឈានរតា សមាហិតា, អាតាបិនោ ជាតិខយន្តទស្សិនោ;
មារំ សសេនំ អភិភុយ្យ ភិក្ខវោ, ភវថ ជាតិមរណស្ស បារគា”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. ជាគរិយសុត្តំ

៤៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ជាគរោ ចស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិហរេយ្យ សតោ សម្បជានោ សមាហិតោ បមុទិតោ វិប្បសន្នោ ច តត្ថ កាលវិបស្សី ច កុសលេសុ ធម្មេសុ។ ជាគរស្ស, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ វិហរតោ សតស្ស សម្បជានស្ស សមាហិតស្ស បមុទិតស្ស វិប្បសន្នស្ស តត្ថ កាលវិបស្សិនោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ទ្វិន្នំ ផលានំ អញ្ញតរំ ផលំ បាដិកង្ខំ – ទិដ្ឋេវ ធម្មេ អញ្ញា, សតិ វា ឧបាទិសេសេ អនាគាមិតា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ជាគរន្តា សុណាថេតំ, យេ សុត្តា តេ បពុជ្ឈថ;
សុត្តា ជាគរិតំ សេយ្យោ, នត្ថិ ជាគរតោ ភយំ។

“យោ ជាគរោ ច សតិមា សម្បជានោ, សមាហិតោ មុទិតោ វិប្បសន្នោ ច;
កាលេន សោ សម្មា ធម្មំ បរិវីមំសមានោ, ឯកោទិភូតោ វិហនេ តមំ សោ។

“តស្មា ហវេ ជាគរិយំ ភជេថ, អាតាបី ភិក្ខុ និបកោ ឈានលាភី;
សំយោជនំ ជាតិជរាយ ឆេត្វា, ឥធេវ សម្ពោធិមនុត្តរំ ផុសេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

១១. អាបាយិកសុត្តំ

៤៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, អាបាយិកា នេរយិកា ឥទមប្បហាយ។ កតមេ ទ្វេ? យោ ច អព្រហ្មចារី ព្រហ្មចារិបដិញ្ញោ, យោ ច បរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ ចរន្តំ អមូលកេន អព្រហ្មចរិយេន អនុទ្ធំសេតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ទ្វេ អាបាយិកា នេរយិកា ឥទមប្បហាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អភូតវាទី និរយំ ឧបេតិ, យោ វាបិ កត្វា ន ករោមិ ចាហ;
ឧភោបិ តេ បេច្ច សមា ភវន្តិ, និហីនកម្មា មនុជា បរត្ថ។

“កាសាវកណ្ឋា ពហវោ, បាបធម្មា អសញ្ញតា;
បាបា បាបេហិ កម្មេហិ, និរយំ តេ ឧបបជ្ជរេ។

“សេយ្យោ អយោគុឡោ ភុត្តោ, តត្តោ អគ្គិសិខូបមោ;
យញ្ចេ ភុញ្ជេយ្យ ទុស្សីលោ, រដ្ឋបិណ្ឌមសញ្ញតោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. ទិដ្ឋិគតសុត្តំ

៤៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វីហិ, ភិក្ខវេ, ទិដ្ឋិគតេហិ បរិយុដ្ឋិតា ទេវមនុស្សា ឱលីយន្តិ ឯកេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ; ចក្ខុមន្តោ ច បស្សន្តិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ឱលីយន្តិ ឯកេ? ភវារាមា, ភិក្ខវេ, ទេវមនុស្សា ភវរតា ភវសម្មុទិតា តេសំ ភវនិរោធាយ ធម្មេ ទេសិយមានេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ នាធិមុច្ចតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ឱលីយន្តិ ឯកេ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ? ភវេនេវ ខោ បនេកេ អដ្ដីយមានា ហរាយមានា ជិគុច្ឆមានា វិភវំ អភិនន្ទន្តិ – យតោ កិរ, ភោ, អយំ អត្តា [សត្តោ (សី. ក.)] កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ឧច្ឆិជ្ជតិ វិនស្សតិ ន ហោតិ បរំ មរណា; ឯតំ សន្តំ ឯតំ បណីតំ ឯតំ យាថាវន្តិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, អតិធាវន្តិ ឯកេ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, ចក្ខុមន្តោ បស្សន្តិ? ឥធ ភិក្ខុ ភូតំ ភូតតោ បស្សតិ; ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា ភូតស្ស និព្ពិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ចក្ខុមន្តោ បស្សន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេ [យោ (ស្យា. ក.)] ភូតំ ភូតតោ ទិស្វា, ភូតស្ស ច អតិក្កមំ;
យថាភូតេ វិមុច្ចន្តិ, ភវតណ្ហា បរិក្ខយា។

“ស វេ [សចេ (ក. សី. ស្យា. បី.)] ភូតបរិញ្ញោ, សោ វីតតណ្ហោ ភវាភវេ;
ភូតស្ស វិភវា ភិក្ខុ, នាគច្ឆតិ បុនព្ភវ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទ្វាទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ ឥន្ទ្រិយា ទ្វេ តបនីយា, សីលេន អបរេ ទុវេ;
អនោត្តាបី កុហនា ទ្វេ ច, សំវេជនីយេន តេ ទស។

វិតក្កា ទេសនា វិជ្ជា, បញ្ញា ធម្មេន បញ្ចមំ;
អជាតំ ធាតុសល្លានំ, សិក្ខា ជាគរិយេន ច;
អបាយទិដ្ឋិយា ចេវ [យេវ (សី. ស្យា.)], ពាវីសតិ បកាសិតាតិ។

ទុកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

៣. តិកនិបាតោ

១. បឋមវគ្គោ

១. មូលសុត្តំ

៥០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, អកុសលមូលានិ។ កតមានិ តីណិ? លោភោ អកុសលមូលំ, ទោសោ អកុសលមូលំ, មោហោ អកុសលមូលំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ អកុសលមូលានី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“លោភោ ទោសោ ច មោហោ ច, បុរិសំ បាបចេតសំ;
ហិំសន្តិ អត្តសម្ភូតា, តចសារំវ សម្ផល”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. ធាតុសុត្តំ

៥១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, ធាតុយោ។ កតមា តិស្សោ? រូបធាតុ, អរូបធាតុ, និរោធធាតុ – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ ធាតុយោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“រូបធាតុំ [រូបធាតុ (សព្ពត្ថ)] បរិញ្ញាយ, អរូបេសុ អសណ្ឋិតា;
និរោធេ យេ វិមុច្ចន្តិ, តេ ជនា មច្ចុហាយិនោ។

“កាយេន អមតំ ធាតុំ, ផុសយិត្វា [ផុស្សយិត្វា (ស្យា.), ផស្សយិត្វា (បី.)] និរូបធិំ;
ឧបធិប្បដិនិស្សគ្គំ, សច្ឆិកត្វា អនាសវោ;
ទេសេតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, អសោកំ វិរជំ បទ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. បឋមវេទនាសុត្តំ

៥២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា –

ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ វេទនា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សមាហិតោ សម្បជានោ, សតោ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
វេទនា ច បជានាតិ, វេទនានញ្ច សម្ភវំ។

“យត្ថ ចេតា និរុជ្ឈន្តិ, មគ្គញ្ច ខយគាមិនំ;
វេទនានំ ខយា ភិក្ខុ, និច្ឆាតោ បរិនិព្ពុតោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. ទុតិយវេទនាសុត្តំ

៥៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តិស្សោ ឥមា , ភិក្ខវេ, វេទនា។ កតមា តិស្សោ? សុខា វេទនា, ទុក្ខា វេទនា, អទុក្ខមសុខា វេទនា។ សុខា, ភិក្ខវេ, វេទនា ទុក្ខតោ ទដ្ឋព្ពា; ទុក្ខា វេទនា សល្លតោ ទដ្ឋព្ពា; អទុក្ខមសុខា វេទនា អនិច្ចតោ ទដ្ឋព្ពា។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ សុខា វេទនា ទុក្ខតោ ទិដ្ឋា ហោតិ, ទុក្ខា វេទនា សល្លតោ ទិដ្ឋា ហោតិ, អទុក្ខមសុខា វេទនា អនិច្ចតោ ទិដ្ឋា ហោតិ; អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘ភិក្ខុ អរិយោ សម្មទ្ទសោ អច្ឆេច្ឆិ [អច្ឆេជ្ជិ (សី. បី.), អច្ឆិជ្ជិ (ក.)], តណ្ហំ, វិវត្តយិ [វាវត្តយិ (សី. អដ្ឋ.)] សំយោជនំ, សម្មា មានាភិសមយា អន្តមកាសិ ទុក្ខស្សា’”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យោ សុខំ ទុក្ខតោ អទ្ទ [ទក្ខិ (សី. បី. ក.), អទក្ខិ (ស្យា.)], ទុក្ខមទ្ទក្ខិ សល្លតោ;
អទុក្ខមសុខំ សន្តំ, អទក្ខិ នំ អនិច្ចតោ។

“ស វេ សម្មទ្ទសោ ភិក្ខុ, យតោ តត្ថ វិមុច្ចតិ;
អភិញ្ញាវោសិតោ សន្តោ, ស វេ យោគាតិគោ មុនី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បឋមឯសនាសុត្តំ

៥៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, ឯសនា។ កតមា តិស្សោ? កាមេសនា, ភវេសនា, ព្រហ្មចរិយេសនា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ ឯសនា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សមាហិតោ សម្បជានោ, សតោ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
ឯសនា ច បជានាតិ, ឯសនានញ្ច សម្ភវំ។

“យត្ថ ចេតា និរុជ្ឈន្តិ, មគ្គញ្ច ខយគាមិនំ;
ឯសនានំ ខយា ភិក្ខុ, និច្ឆាតោ បរិនិព្ពុតោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. ទុតិយឯសនាសុត្តំ

៥៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, ឯសនា។ កតមា តិស្សោ? កាមេសនា, ភវេសនា, ព្រហ្មចរិយេសនា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ ឯសនា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាមេសនា ភវេសនា, ព្រហ្មចរិយេសនា សហ;
ឥតិ សច្ចបរាមាសោ, ទិដ្ឋិដ្ឋានា សមុស្សយា។

“សព្ពរាគវិរត្តស្ស, តណ្ហក្ខយវិមុត្តិនោ;
ឯសនា បដិនិស្សដ្ឋា, ទិដ្ឋិដ្ឋានា សមូហតា;
ឯសនានំ ខយា ភិក្ខុ, និរាសោ អកថំកថី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. បឋមអាសវសុត្តំ

៥៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, អាសវា។ កតមេ តយោ? កាមាសវោ, ភវាសវោ, អវិជ្ជាសវោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អាសវា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សមាហិតោ សម្បជានោ, សតោ ពុទ្ធស្ស សាវកោ;
អាសវេ ច បជានាតិ, អាសវានញ្ច សម្ភវំ។

“យត្ថ ចេតា និរុជ្ឈន្តិ, មគ្គញ្ច ខយគាមិនំ;
អាសវានំ ខយា ភិក្ខុ, និច្ឆាតោ បរិនិព្ពុតោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ទុតិយអាសវសុត្តំ

៥៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, អាសវា។ កតមេ តយោ? កាមាសវោ, ភវាសវោ, អវិជ្ជាសវោ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អាសវា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យស្ស កាមាសវោ ខីណោ, អវិជ្ជា ច វិរាជិតា;
ភវាសវោ បរិក្ខីណោ, វិប្បមុត្តោ និរូបធិ;
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហិនិ”ន្តិ [សវាហនន្តិ (ពហូសុ)]។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. តណ្ហាសុត្តំ

៥៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, តណ្ហា។ កតមា តិស្សោ? កាមតណ្ហា, ភវតណ្ហា, វិភវតណ្ហា – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ តណ្ហា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“តណ្ហាយោគេន សំយុត្តា, រត្តចិត្តា ភវាភវេ;
តេ យោគយុត្តា មារស្ស, អយោគក្ខេមិនោ ជនា;
សត្តា គច្ឆន្តិ សំសារំ, ជាតីមរណគាមិនោ។

“យេ ច តណ្ហំ បហន្ត្វាន, វីតតណ្ហា [និក្កណ្ហា ច (សី. ក.)] ភវាភវេ;
តេ វេ [តេ ច (សី. បី. ក.)] បារង្គតា [បារគតា (ក. សី. ស្យា.)] លោកេ, យេ បត្តា អាសវក្ខយ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. មារធេយ្យសុត្តំ

៥៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីហិ, ភិក្ខវេ, ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អតិក្កម្ម មារធេយ្យំ អាទិច្ចោវ វិរោចតិ។ កតមេហិ តីហិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អសេខេន សីលក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន សមាធិក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ, អសេខេន បញ្ញាក្ខន្ធេន សមន្នាគតោ ហោតិ – ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ភិក្ខុ អតិក្កម្ម មារធេយ្យំ អាទិច្ចោវ វិរោចតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សីលំ សមាធិ បញ្ញា ច, យស្ស ឯតេ សុភាវិតា;
អតិក្កម្ម មារធេយ្យំ, អាទិច្ចោវ វិរោចតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

បឋមោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

មូលធាតុ អថ វេទនា ទុវេ, ឯសនា ច ទុវេ អាសវា ទុវេ;
តណ្ហាតោ ច អថ [តណ្ហាតោ អថ (ស្យា.)] មារធេយ្យតោ, វគ្គមាហុ បឋមន្តិ មុត្តមន្តិ។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. បុញ្ញកិរិយវត្ថុសុត្តំ

៦០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, បុញ្ញកិរិយវត្ថូនិ។ កតមានិ តីណិ? ទានមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ, សីលមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ, ភាវនាមយំ បុញ្ញកិរិយវត្ថុ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ បុញ្ញកិរិយវត្ថូនី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បុញ្ញមេវ សោ សិក្ខេយ្យ, អាយតគ្គំ សុខុទ្រយំ;
ទានញ្ច សមចរិយញ្ច, មេត្តចិត្តញ្ច ភាវយេ។

“ឯតេ ធម្មេ ភាវយិត្វា, តយោ សុខសមុទ្ទយេ;
អព្យាបជ្ឈំ សុខំ លោកំ, បណ្ឌិតោ ឧបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. ចក្ខុសុត្តំ

៦១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, ចក្ខូនិ។ កតមានិ តីណិ? មំសចក្ខុ, ទិព្ពចក្ខុ, បញ្ញាចក្ខុ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ ចក្ខូនី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“មំសចក្ខុ ទិព្ពចក្ខុ, បញ្ញាចក្ខុ អនុត្តរំ;
ឯតានិ តីណិ ចក្ខូនិ, អក្ខាសិ បុរិសុត្តមោ។

“មំសចក្ខុស្ស ឧប្បាទោ, មគ្គោ ទិព្ពស្ស ចក្ខុនោ;
យតោ ញាណំ ឧទបាទិ, បញ្ញាចក្ខុ អនុត្តរំ;
យស្ស ចក្ខុស្ស បដិលាភា, សព្ពទុក្ខា បមុច្ចតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. ឥន្ទ្រិយសុត្តំ

៦២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយានិ។ កតមានិ តីណិ? អនញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិន្ទ្រិយំ, អញ្ញិន្ទ្រិយំ, អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ ឥន្ទ្រិយានី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សេខស្ស សិក្ខមានស្ស, ឧជុមគ្គានុសារិនោ;

ខយស្មឹ បឋមំ ញាណំ, តតោ អញ្ញា អនន្តរា។

“តតោ អញ្ញា វិមុត្តស្ស, ញាណំ វេ ហោតិ តាទិនោ;
អកុប្បា មេ វិមុត្តីតិ, ភវសំយោជនក្ខយា។

“ស វេ [សចេ (សី. ស្យា.)] ឥន្ទ្រិយសម្បន្នោ, សន្តោ សន្តិបទេ រតោ;
ធារេតិ អន្តិមំ ទេហំ, ជេត្វា មារំ សវាហិនិ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. អទ្ធាសុត្តំ

៦៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, អទ្ធា។ កតមេ តយោ? អតីតោ អទ្ធា, អនាគតោ អទ្ធា, បច្ចុប្បន្នោ អទ្ធា – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អទ្ធា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អក្ខេយ្យសញ្ញិនោ សត្តា, អក្ខេយ្យស្មិំ បតិដ្ឋិតា;
អក្ខេយ្យំ អបរិញ្ញាយ, យោគមាយន្តិ មច្ចុនោ។

“អក្ខេយ្យញ្ច បរិញ្ញាយ, អក្ខាតារំ ន មញ្ញតិ;
ផុដ្ឋោ វិមោក្ខោ មនសា, សន្តិបទមនុត្តរំ។

“ស វេ [សចេ (ក.)] អក្ខេយ្យសម្បន្នោ, សន្តោ សន្តិបទេ រតោ;
សង្ខាយសេវី ធម្មដ្ឋោ, សង្ខ្យំ នោបេតិ វេទគូ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ទុច្ចរិតសុត្តំ

៦៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, ទុច្ចរិតានិ។ កតមានិ តីណិ? កាយទុច្ចរិតំ, វចីទុច្ចរិតំ, មនោទុច្ចរិតំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ ទុច្ចរិតានី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាយទុច្ចរិតំ កត្វា, វចីទុច្ចរិតានិ ច;
មនោទុច្ចរិតំ កត្វា, យញ្ចញ្ញំ ទោសសំហិតំ។

“អកត្វា កុសលំ កម្មំ, កត្វានាកុសលំ ពហុំ;
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ, និរយំ សោបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. សុចរិតសុត្តំ

៦៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, សុចរិតានិ។ កតមានិ តីណិ? កាយសុចរិតំ, វចីសុចរិតំ, មនោសុចរិតំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ សុចរិតានី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាយទុច្ចរិតំ ហិត្វា, វចីទុច្ចរិតានិ ច;

មនោទុច្ចរិតំ ហិត្វា, យញ្ចញ្ញំ ទោសសំហិតំ។

“អកត្វាកុសលំ កម្មំ, កត្វាន កុសលំ ពហុំ;
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ, សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សោចេយ្យសុត្តំ

៦៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, សោចេយ្យានិ។ កតមានិ តីណិ? កាយសោចេយ្យំ, វចីសោចេយ្យំ, មនោសោចេយ្យំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ សោចេយ្យានី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាយសុចិំ វចីសុចិំ [វាចាសុចិំ (ក.)], ចេតោសុចិមនាសវំ;
សុចិំ សោចេយ្យសម្បន្នំ, អាហុ សព្ពប្បហាយិន”ន្តិ [អាហុ និន្ហាតបាបកន្តិ (អ. និ. ៣.១២២) យុត្តតរំ]។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. មោនេយ្យសុត្តំ

៦៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, មោនេយ្យានិ។ កតមានិ តីណិ? កាយមោនេយ្យំ, វចីមោនេយ្យំ, មនោមោនេយ្យំ – ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ មោនេយ្យានី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាយមុនិំ វចីមុនិំ, មនោមុនិមនាសវំ;
មុនិំ មោនេយ្យសម្បន្នំ, អាហុ និន្ហាតបាបក”ន្តិ [អាហុ សព្ពប្បហាយិនន្តិ (អ. និ. ៣.១២៣)]។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. បឋមរាគសុត្តំ

៦៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, រាគោ អប្បហីនោ, ទោសោ អប្បហីនោ, មោហោ អប្បហីនោ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘ពទ្ធោ [ពន្ធោ (ពហូសុ)] មារស្ស បដិមុក្កស្ស មារបាសោ យថាកាមករណីយោ [យថា កាមករណីយោ ច (សី. ស្យា. បី. ក.)] បាបិមតោ’។ យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, រាគោ បហីនោ, ទោសោ បហីនោ, មោហោ បហីនោ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘អពទ្ធោ មារស្ស ឱមុក្កស្ស មារបាសោ ន យថា កាមករណីយោ [ន យថាកាមករណីយោ ច (ស្យា.)] បាបិមតោ’”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យស្ស រាគោ ច ទោសោ ច, អវិជ្ជា ច វិរាជិតា;
តំ ភាវិតត្តញ្ញតរំ, ព្រហ្មភូតំ តថាគតំ;
ពុទ្ធំ វេរភយាតីតំ, អាហុ សព្ពប្បហាយិន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. ទុតិយរាគសុត្តំ

៦៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា រាគោ អប្បហីនោ, ទោសោ អប្បហីនោ, មោហោ អប្បហីនោ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ន ‘អតរិ [អតិណ្ណោ (ក. សី. ក.)] សមុទ្ទំ សឩមឹ សវីចិំ សាវដ្ដំ សគហំ សរក្ខសំ’។ យស្ស កស្សចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុស្ស វា ភិក្ខុនិយា វា រាគោ បហីនោ, ទោសោ បហីនោ, មោហោ បហីនោ – អយំ វុច្ចតិ, ភិក្ខវេ, ‘អតរិ សមុទ្ទំ សឩមឹ សវីចិំ សាវដ្ដំ សគហំ សរក្ខសំ, តិណ្ណោ បារង្គតោ [បារគតោ (សី. អដ្ឋ. ស្យា.)] ថលេ តិដ្ឋតិ ព្រាហ្មណោ’”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យស្ស រាគោ ច ទោសោ ច, អវិជ្ជា ច វិរាជិតា;
សោមំ សមុទ្ទំ សគហំ សរក្ខសំ, សឩមិភយំ ទុត្តរំ អច្ចតារិ។

“សង្គាតិគោ មច្ចុជហោ និរូបធិ, បហាសិ ទុក្ខំ អបុនព្ភវាយ;
អត្ថង្គតោ សោ ន បមាណមេតិ, អមោហយិ មច្ចុរាជន្តិ ព្រូមី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

ទុតិយោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បុញ្ញំ ចក្ខុ អថ ឥន្ទ្រិយានិ [អត្ថិន្ទ្រិយា (ស្យា.)], អទ្ធា ច ចរិតំ ទុវេ សោចិ [សុចិ (ស្យា.)];
មុនោ [មុនេ (ស្យា.)] អថ រាគទុវេ, បុន វគ្គមាហុ ទុតិយមុត្តមន្តិ។

៣. តតិយវគ្គោ

១. មិច្ឆាទិដ្ឋិកសុត្តំ

៧០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។

“តំ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, នាញ្ញស្ស សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា សុត្វា វទាមិ។ ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ អបិ ច, ភិក្ខវេ, យទេវ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តទេវាហំ វទាមិ។

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“មិច្ឆា មនំ បណិធាយ, មិច្ឆា វាចញ្ច ភាសិយ [មិចា វាចំ អភាសិយ (សព្ពត្ថ)];
មិច្ឆា កម្មានិ កត្វាន, កាយេន ឥធ បុគ្គលោ។

“អប្បស្សុតាបុញ្ញករោ [អប្បស្សុតោបុញ្ញករោ (សី.), អប្បស្សុតោ អបុញ្ញករោ (ស្យា. បី.)], អប្បស្មិំ ឥធ ជីវិតេ;
កាយស្ស ភេទា ទុប្បញ្ញោ, និរយំ សោបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. សម្មាទិដ្ឋិកសុត្តំ

៧១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា។

“តំ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, នាញ្ញស្ស សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា សុត្វា វទាមិ។ ទិដ្ឋា មយា , ភិក្ខវេ, សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា។ អបិ ច, ភិក្ខវេ, យទេវ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តទេវាហំ វទាមិ។

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សម្មា មនំ បណិធាយ, សម្មា វាចញ្ច ភាសិយ [សម្មា វាចំ អភាសិយ (សព្ពត្ថ)];
សម្មា កម្មានិ កត្វាន, កាយេន ឥធ បុគ្គលោ។

“ពហុស្សុតោ បុញ្ញករោ, អប្បស្មិំ ឥធ ជីវិតេ;
កាយស្ស ភេទា សប្បញ្ញោ, សគ្គំ សោ ឧបបជ្ជតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. និស្សរណិយសុត្តំ

៧២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, និស្សរណិយា [និស្សារណីយា (អ. និ. ៥.២០០)] ធាតុយោ។ កតមា តិស្សោ? កាមានមេតំ និស្សរណំ យទិទំ នេក្ខម្មំ, រូបានមេតំ និស្សរណំ យទិទំ អារុប្បំ, យំ ខោ បន កិញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ បដិច្ចសមុប្បន្នំ និរោធោ តស្ស និស្សរណំ – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ និស្សរណិយា ធាតុយោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាមនិស្សរណំ ញត្វា, រូបានញ្ច អតិក្កមំ;
សព្ពសង្ខារសមថំ, ផុសំ អាតាបិ សព្ពទា។

“ស វេ សម្មទ្ទសោ ភិក្ខុ, យតោ តត្ថ វិមុច្ចតិ;
អភិញ្ញាវោសិតោ សន្តោ, ស វេ យោគាតិគោ មុនី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. សន្តតរសុត្តំ

៧៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“រូបេហិ, ភិក្ខវេ, អរូបា [អារុប្បា (សី.)] សន្តតរា, អរូបេហិ និរោធោ សន្តតរោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេ ច រូបូបគា សត្តា, យេ ច អរូបដ្ឋាយិនោ [អារុប្បដ្ឋាយិនោ (សី.)];
និរោធំ អប្បជានន្តា, អាគន្តារោ បុនព្ភវំ។

“យេ ច រូបេ បរិញ្ញាយ, អរូបេសុ អសណ្ឋិតា;

និរោធេ យេ វិមុច្ចន្តិ, តេ ជនា មច្ចុហាយិនោ។

“កាយេន អមតំ ធាតុំ, ផុសយិត្វា និរូបធិំ;
ឧបធិប្បដិនិស្សគ្គំ, សច្ឆិកត្វា អនាសវោ;
ទេសេតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ, អសោកំ វិរជំ បទ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. បុត្តសុត្តំ

៧៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, បុត្តា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិំ។ កតមេ តយោ? អតិជាតោ, អនុជាតោ, អវជាតោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុត្តោ អតិជាតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុត្តស្ស មាតាបិតរោ ហោន្តិ ន ពុទ្ធំ សរណំ គតា, ន ធម្មំ សរណំ គតា, ន សង្ឃំ សរណំ គតា; បាណាតិបាតា អប្បដិវិរតា, អទិន្នាទានា អប្បដិវិរតា, កាមេសុមិច្ឆាចារា អប្បដិវិរតា, មុសាវាទា អប្បដិវិរតា, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា អប្បដិវិរតា, ទុស្សីលា បាបធម្មា។ បុត្តោ ច នេសំ ហោតិ ពុទ្ធំ សរណំ គតោ, ធម្មំ សរណំ គតោ, សង្ឃំ សរណំ គតោ; បាណាតិបាតា បដិវិរតោ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ, មុសាវាទា បដិវិរតោ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ, សីលវា កល្យាណធម្មោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុត្តោ អតិជាតោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុត្តោ អនុជាតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុត្តស្ស មាតាបិតរោ ហោន្តិ ពុទ្ធំ សរណំ គតា, ធម្មំ សរណំ គតា, សង្ឃំ សរណំ គតា; បាណាតិបាតា បដិវិរតា, អទិន្នាទានា បដិវិរតា, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា, មុសាវាទា បដិវិរតា, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតា, សីលវន្តោ កល្យាណធម្មា។ បុត្តោបិ នេសំ ហោតិ ពុទ្ធំ សរណំ គតោ, ធម្មំ សរណំ គតោ, សង្ឃំ សរណំ គតោ; បាណាតិបាតា បដិវិរតោ, អទិន្នាទានា បដិវិរតោ, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ, មុសាវាទា បដិវិរតោ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ, សីលវា កល្យាណធម្មោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុត្តោ អនុជាតោ ហោតិ។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុត្តោ អវជាតោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, បុត្តស្ស មាតាបិតរោ ហោន្តិ ពុទ្ធំ សរណំ គតា, ធម្មំ សរណំ គតា, សង្ឃំ សរណំ គតា; បាណាតិបាតា បដិវិរតា, អទិន្នាទានា បដិវិរតា, កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតា, មុសាវាទា បដិវិរតា, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា បដិវិរតា, សីលវន្តោ កល្យាណធម្មា។ បុត្តោ ច នេសំ ហោតិ ន ពុទ្ធំ សរណំ គតោ, ន ធម្មំ សរណំ គតោ, ន សង្ឃំ សរណំ គតោ; បាណាតិបាតា អប្បដិវិរតោ, អទិន្នាទានា អប្បដិវិរតោ, កាមេសុមិច្ឆាចារា អប្បដិវិរតោ, មុសាវាទា អប្បដិវិរតោ, សុរាមេរយមជ្ជបមាទដ្ឋានា អប្បដិវិរតោ, ទុស្សីលោ បាបធម្មោ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុត្តោ អវជាតោ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ បុត្តា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អតិជាតំ អនុជាតំ, បុត្តមិច្ឆន្តិ បណ្ឌិតា;
អវជាតំ ន ឥច្ឆន្តិ, យោ ហោតិ កុលគន្ធនោ។

“ឯតេ ខោ បុត្តា លោកស្មិំ, យេ ភវន្តិ ឧបាសកា;
សទ្ធា សីលេន សម្បន្នា, វទញ្ញូ វីតមច្ឆរា;
ចន្ទោ អព្ភឃនា មុត្តោ, បរិសាសុ វិរោចរេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អវុដ្ឋិកសុត្តំ

៧៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មឹ។ កតមេ តយោ? អវុដ្ឋិកសមោ , បទេសវស្សី, សព្ពត្ថាភិវស្សី។

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អវុដ្ឋិកសមោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សព្ពេសញ្ញេវ ន ទាតា ហោតិ, សមណព្រាហ្មណកបណទ្ធិកវនិព្ពកយាចកានំ [... វណិព្ពកយាចកានំ (សី.)] អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ អវុដ្ឋិកសមោ ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បទេសវស្សី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ ឯកច្ចានំ ទាតា (ហោតិ) [( ) នត្ថិ ស្យាមបោត្ថកេ], ឯកច្ចានំ ន ទាតា ហោតិ សមណព្រាហ្មណកបណទ្ធិកវនិព្ពកយាចកានំ អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ បទេសវស្សី ហោតិ។

“កថញ្ច, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សព្ពត្ថាភិវស្សី ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ឯកច្ចោ បុគ្គលោ សព្ពេសំវ ទេតិ, សមណព្រាហ្មណកបណទ្ធិកវនិព្ពកយាចកានំ អន្នំ បានំ វត្ថំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថបទីបេយ្យំ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, បុគ្គលោ សព្ពត្ថាភិវស្សី ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ បុគ្គលា សន្តោ សំវិជ្ជមានា លោកស្មិ”ន្តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ន សមណេ ន ព្រាហ្មណេ, ន កបណទ្ធិកវនិព្ពកេ;
លទ្ធាន សំវិភាជេតិ, អន្នំ បានញ្ច ភោជនំ;
តំ វេ អវុដ្ឋិកសមោតិ, អាហុ នំ បុរិសាធមំ។

“ឯកច្ចានំ ន ទទាតិ, ឯកច្ចានំ បវេច្ឆតិ;
តំ វេ បទេសវស្សីតិ, អាហុ មេធាវិនោ ជនា។

“សុភិក្ខវាចោ បុរិសោ, សព្ពភូតានុកម្បកោ;
អាមោទមានោ បកិរេតិ, ទេថ ទេថាតិ ភាសតិ។

“យថាបិ មេឃោ ថនយិត្វា, គជ្ជយិត្វា បវស្សតិ;
ថលំ និន្នញ្ច បូរេតិ, អភិសន្ទន្តោវ [អភិសន្ទេន្តោវ (?)] វារិនា។

“ឯវមេវ ឥធេកច្ចោ, បុគ្គលោ ហោតិ តាទិសោ;
ធម្មេន សំហរិត្វាន, ឧដ្ឋានាធិគតំ ធនំ;
តប្បេតិ អន្នបានេន, សម្មា បត្តេ វនិព្ពកេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សុខបត្ថនាសុត្តំ

៧៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, សុខានិ បត្ថយមានោ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ។ កតមានិ តីណិ? បសំសា មេ អាគច្ឆតូតិ [អាគច្ឆន្តូតិ (ស្យា.)] សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ, ភោគា មេ ឧប្បជ្ជន្តូតិ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជិស្សាមីតិ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីណិ សុខានិ បត្ថយមានោ សីលំ រក្ខេយ្យ បណ្ឌិតោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សីលំ រក្ខេយ្យ មេធាវី, បត្ថយានោ តយោ សុខេ;
បសំសំ វិត្តលាភញ្ច, បេច្ច សគ្គេ បមោទនំ។

“អករោន្តោបិ ចេ បាបំ, ករោន្តមុបសេវតិ;
សង្កិយោ ហោតិ បាបស្មិំ, អវណ្ណោ ចស្ស រូហតិ។

“យាទិសំ កុរុតេ មិត្តំ, យាទិសំ ចូបសេវតិ;

ស វេ តាទិសកោ ហោតិ, សហវាសោ ហិ [សហវាសោបិ (សី. ក.)] តាទិសោ។

“សេវមានោ សេវមានំ, សម្ផុដ្ឋោ សម្ផុសំ បរំ;
សរោ ទិទ្ធោ កលាបំវ, អលិត្តមុបលិម្បតិ;
ឧបលេបភយា [ឧបលិម្បភយា (ក.)] ធីរោ, នេវ បាបសខា សិយា។

“បូតិមច្ឆំ កុសគ្គេន, យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ;
កុសាបិ បូតិ វាយន្តិ, ឯវំ ពាលូបសេវនា។

“តគរញ្ច បលាសេន, យោ នរោ ឧបនយ្ហតិ;
បត្តាបិ សុរភិ វាយន្តិ, ឯវំ ធីរូបសេវនា។

“តស្មា បត្តបុដស្សេវ [បលាសបុដស្សេវ (បី. ក.)], ញត្វា សម្បាកមត្តនោ;
អសន្តេ នុបសេវេយ្យ, សន្តេ សេវេយ្យ បណ្ឌិតោ;
អសន្តោ និរយំ នេន្តិ, សន្តោ បាបេន្តិ សុគ្គតិ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ភិទុរសុត្តំ

៧៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ភិទុរាយំ [ភិន្ទន្តាយំ (ស្យា. បី. ក.)], ភិក្ខវេ, កាយោ, វិញ្ញាណំ វិរាគធម្មំ, សព្ពេ ឧបធី អនិច្ចា ទុក្ខា វិបរិណាមធម្មា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាយញ្ច ភិទុរំ [ភិន្ទន្តំ (ស្យា. បី. ក.)] ញត្វា, វិញ្ញាណញ្ច វិរាគុនំ [វិរាគិកំ (ក. សី.), បភង្គុណំ (ស្យា.)];
ឧបធីសុ ភយំ ទិស្វា, ជាតិមរណមច្ចគា;
សម្បត្វា បរមំ សន្តិំ, កាលំ កង្ខតិ ភាវិតត្តោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ធាតុសោសំសន្ទនសុត្តំ

៧៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ធាតុសោ, ភិក្ខវេ, សត្តា សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, កល្យាណាធិមុត្តិកា សត្តា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។

“អតីតម្បិ, ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ។ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ, កល្យាណាធិមុត្តិកា សត្តា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិំសុ សមិំសុ។

“អនាគតម្បិ , ភិក្ខវេ, អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ, កល្យាណាធិមុត្តិកា សត្តា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទិស្សន្តិ សមេស្សន្តិ។

“ឯតរហិបិ, ភិក្ខវេ, បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ ធាតុសោវ សត្តា សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ។ ហីនាធិមុត្តិកា សត្តា ហីនាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តិ, កល្យាណាធិមុត្តិកា សត្តា កល្យាណាធិមុត្តិកេហិ សត្តេហិ សទ្ធិំ សំសន្ទន្តិ សមេន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សំសគ្គា វនថោ ជាតោ, អសំសគ្គេន ឆិជ្ជតិ;

បរិត្តំ ទារុមារុយ្ហ, យថា សីទេ មហណ្ណវេ។

“ឯវំ កុសីតមាគម្ម, សាធុជីវីបិ សីទតិ;
តស្មា តំ បរិវជ្ជេយ្យ, កុសីតំ ហីនវីរិយំ។

“បវិវិត្តេហិ អរិយេហិ, បហិតត្តេហិ ឈាយិភិ;
និច្ចំ អារទ្ធវីរិយេហិ, បណ្ឌិតេហិ សហាវសេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. បរិហានសុត្តំ

៧៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ តយោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សេខោ ភិក្ខុ កម្មារាមោ ហោតិ, កម្មរតោ, កម្មារាមតមនុយុត្តោ; ភស្សារាមោ ហោតិ, ភស្សរតោ, ភស្សារាមតមនុយុត្តោ; និទ្ទារាមោ ហោតិ, និទ្ទារតោ, និទ្ទារាមតមនុយុត្តោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តិ។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តិ។ កតមេ តយោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, សេខោ ភិក្ខុ ន កម្មារាមោ ហោតិ, ន កម្មរតោ, ន កម្មារាមតមនុយុត្តោ; ន ភស្សារាមោ ហោតិ, ន ភស្សរតោ, ន ភស្សារាមតមនុយុត្តោ; ន និទ្ទារាមោ ហោតិ, ន និទ្ទារតោ , ន និទ្ទារាមតមនុយុត្តោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ធម្មា សេខស្ស ភិក្ខុនោ អបរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កម្មារាមោ ភស្សារាមោ [ភស្សរតោ (សព្ពត្ថ)], និទ្ទារាមោ ច ឧទ្ធតោ;
អភព្ពោ តាទិសោ ភិក្ខុ, ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមំ។

“តស្មា ហិ អប្បកិច្ចស្ស, អប្បមិទ្ធោ អនុទ្ធតោ;
ភព្ពោ សោ តាទិសោ ភិក្ខុ, ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តម”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

តតិយោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ទ្វេ ទិដ្ឋី និស្សរណំ រូបំ, បុត្តោ អវុដ្ឋិកេន ច;
សុខា ច ភិទុរោ [ភិន្ទនា (សព្ពត្ថ)] ធាតុ, បរិហានេន តេ ទសាតិ។

៤. ចតុត្ថវគ្គោ

១. វិតក្កសុត្តំ

៨០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, អកុសលវិតក្កា។ កតមេ តយោ? អនវញ្ញត្តិបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ, លាភសក្ការសិលោកបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ, បរានុទ្ទយតាបដិសំយុត្តោ វិតក្កោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អកុសលវិតក្កា”តិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អនវញ្ញត្តិសំយុត្តោ, លាភសក្ការគារវោ;
សហានន្ទី អមច្ចេហិ, អារា សំយោជនក្ខយា។

“យោ ច បុត្តបសុំ ហិត្វា, វិវាហេ សំហរានិ [សង្គហានិ (ក. សី. ស្យា. បី.)] ច;
ភព្ពោ សោ តាទិសោ ភិក្ខុ, ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តម”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. សក្ការសុត្តំ

៨១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា សក្ការេន អភិភូតា, បរិយាទិន្នចិត្តា, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា អសក្ការេន អភិភូតា, បរិយាទិន្នចិត្តា, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា សក្ការេន ច អសក្ការេន ច តទុភយេន អភិភូតា, បរិយាទិន្នចិត្តា, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។

“តំ ខោ បនាហំ, ភិក្ខវេ, នាញ្ញស្ស សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា សុត្វា វទាមិ; ( ) [(ទិដ្ឋា មយា ភិក្ខវេ សត្តា សក្ការេន អភិភូតា។ ...បេ.... អសក្ការេន អភិភូតា ...បេ.... សក្ការេន ច អសក្ការេន ច តទុភយេន អភិភូតា បរិយាទិន្នចិត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។) (ស្យា.) បុរិមវគ្គេ មិច្ឆាទិដ្ឋិកសម្មាទិដ្ឋិកសុត្តេហិ បន សមេតិ, អន្វយព្យតិរេកវាក្យានំ បន អនន្តរិតត្តា បាសំសតរា។)] អបិ ច, ភិក្ខវេ, យទេវ មេ សាមំ ញាតំ សាមំ ទិដ្ឋំ សាមំ វិទិតំ តមេវាហំ វទាមិ។

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា សក្ការេន អភិភូតា, បរិយាទិន្នចិត្តា, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា អសក្ការេន អភិភូតា, បរិយាទិន្នចិត្តា, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។

“ទិដ្ឋា មយា, ភិក្ខវេ, សត្តា សក្ការេន ច អសក្ការេន ច តទុភយេន អភិភូតា, បរិយាទិន្នចិត្តា, កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតិំ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យស្ស សក្ករិយមានស្ស, អសក្ការេន ចូភយំ;
សមាធិ ន វិកម្បតិ, អប្បមាទវិហារិនោ [អប្បមាណវិហារិនោ (សី. អដ្ឋ.)]។

“តំ ឈាយិនំ សាតតិកំ, សុខុមំ ទិដ្ឋិវិបស្សកំ ;
ឧបាទានក្ខយារាមំ, អាហុ សប្បុរិសោ ឥតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. ទេវសទ្ទសុត្តំ

៨២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, ទេវេសុ ទេវសទ្ទា និច្ឆរន្តិ សមយា សមយំ ឧបាទាយ។ កតមេ តយោ? យស្មិំ, ភិក្ខវេ, សមយេ អរិយសាវកោ កេសមស្សុំ ឱហារេត្វា កាសាយានិ វត្ថានិ អច្ឆាទេត្វា អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជ្ជាយ ចេតេតិ, តស្មិំ សមយេ [តស្មិំ ភិក្ខវេ សមយេ (បី. ក.)] ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ – ‘ឯសោ អរិយសាវកោ មារេន សទ្ធិំ សង្គាមាយ ចេតេតី’តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ សមយា សមយំ ឧបាទាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, យស្មឹ សមយេ អរិយសាវកោ សត្តន្នំ ពោធិបក្ខិយានំ ធម្មានំ ភាវនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ, តស្មឹ សមយេ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ – ‘ឯសោ អរិយសាវកោ មារេន សទ្ធឹ សង្គាមេតី’តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ សមយា សមយំ ឧបាទាយ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, យស្មឹ សមយេ អរិយសាវកោ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ, តស្មឹ សមយេ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ – ‘ឯសោ អរិយសាវកោ វិជិតសង្គាមោ តមេវ សង្គាមសីសំ អភិវិជិយ អជ្ឈាវសតី’តិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ ទេវេសុ ទេវសទ្ទោ និច្ឆរតិ សមយា សមយំ ឧបាទាយ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ ទេវេសុ ទេវសទ្ទា និច្ឆរន្តិ សមយា សមយំ ឧបាទាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ទិស្វា វិជិតសង្គាមំ, សម្មាសម្ពុទ្ធសាវកំ;
ទេវតាបិ នមស្សន្តិ, មហន្តំ វីតសារទំ។

“នមោ តេ បុរិសាជញ្ញ, យោ ត្វំ ទុជ្ជយមជ្ឈភូ;
ជេត្វាន មច្ចុនោ សេនំ, វិមោក្ខេន អនាវរំ។

“ឥតិ ហេតំ នមស្សន្តិ, ទេវតា បត្តមានសំ;
តញ្ហិ តស្ស ន បស្សន្តិ, យេន មច្ចុវសំ វជេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. បញ្ចបុព្ពនិមិត្តសុត្តំ

៨៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“យទា, ភិក្ខវេ, ទេវោ ទេវកាយា ចវនធម្មោ ហោតិ, បញ្ចស្ស បុព្ពនិមិត្តានិ បាតុភវន្តិ – មាលា មិលាយន្តិ, វត្ថានិ កិលិស្សន្តិ, កច្ឆេហិ សេទា មុច្ចន្តិ, កាយេ ទុព្ពណ្ណិយំ ឱក្កមតិ, សកេ ទេវោ ទេវាសនេ នាភិរមតីតិ។ តមេនំ, ភិក្ខវេ, ទេវា ‘ចវនធម្មោ អយំ ទេវបុត្តោ’តិ ឥតិ វិទិត្វា តីហិ វាចាហិ អនុមោទេន្តិ [អនុមោទន្តិ (សី. ស្យា. បី.)] – ‘ឥតោ, ភោ, សុគតឹ គច្ឆ, សុគតឹ គន្ត្វា សុលទ្ធលាភំ លភ, សុលទ្ធលាភំ លភិត្វា សុប្បតិដ្ឋិតោ ភវាហី’”តិ។

ឯវំ វុត្តេ, អញ្ញតរោ ភិក្ខុ ភគវន្តំ ឯតទវោច – “កិន្នុ ខោ, ភន្តេ, ទេវានំ សុគតិគមនសង្ខាតំ; កិញ្ច, ភន្តេ, ទេវានំ សុលទ្ធលាភសង្ខាតំ ; កឹ បន, ភន្តេ, ទេវានំ សុប្បតិដ្ឋិតសង្ខាត”ន្តិ?

“មនុស្សត្តំ ខោ, ភិក្ខុ [ភិក្ខវេ (ស្យា. បី.)], ទេវានំ សុគតិគមនសង្ខាតំ; យំ មនុស្សភូតោ សមានោ តថាគតប្បវេទិតេ ធម្មវិនយេ សទ្ធំ បដិលភតិ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខុ [ភិក្ខវេ (ស្យា. បី.)], ទេវានំ សុលទ្ធលាភសង្ខាតំ; សា ខោ បនស្ស សទ្ធា និវិដ្ឋា ហោតិ មូលជាតា បតិដ្ឋិតា ទឡ្ហា អសំហារិយា សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មុនា វា កេនចិ វា លោកស្មឹ។ ឥទំ ខោ, ភិក្ខុ [ភិក្ខវេ (ស្យា. បី.)], ទេវានំ សុប្បតិដ្ឋិតសង្ខាត”ន្តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យទា ទេវោ ទេវកាយា, ចវតិ អាយុសង្ខយា;
តយោ សទ្ទា និច្ឆរន្តិ, ទេវានំ អនុមោទតំ។

“‘ឥតោ ភោ សុគតឹ គច្ឆ, មនុស្សានំ សហព្យតំ;
មនុស្សភូតោ សទ្ធម្មេ, លភ សទ្ធំ អនុត្តរំ។

“‘សា តេ សទ្ធា និវិដ្ឋស្ស, មូលជាតា បតិដ្ឋិតា;
យាវជីវំ អសំហីរា, សទ្ធម្មេ សុប្បវេទិតេ។

“‘កាយទុច្ចរិតំ ហិត្វា, វចីទុច្ចរិតានិ ច;
មនោទុច្ចរិតំ ហិត្វា, យញ្ចញ្ញំ ទោសសញ្ហិតំ។

‘‘‘កាយេន កុសលំ កត្វា, វាចាយ កុសលំ ពហុំ;
មនសា កុសលំ កត្វា, អប្បមាណំ និរូបធិំ។

‘‘‘តតោ ឱបធិកំ បុញ្ញំ, កត្វា ទានេន តំ ពហុំ;
អញ្ញេបិ មច្ចេ សទ្ធម្មេ, ព្រហ្មចរិយេ និវេសយ’ [និវេសយេ (សី. ស្យា.)]។

‘‘ឥមាយ អនុកម្បាយ, ទេវា ទេវំ យទា វិទូ;
ចវន្តំ អនុមោទេន្តិ, ឯហិ ទេវ បុនប្បុន’’ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ពហុជនហិតសុត្តំ

៨៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

‘‘តយោមេ បុគ្គលា លោកេ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជន្តិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។ កតមេ តយោ? ឥធ, ភិក្ខវេ, តថាគតោ លោកេ ឧប្បជ្ជតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិសទម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវា។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, បឋមោ បុគ្គលោ លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តស្សេវ សត្ថុ [សត្ថុនោ (ស្យា.)] សាវកោ អរហំ ហោតិ ខីណាសវោ វុសិតវា កតករណីយោ ឱហិតភារោ អនុប្បត្តសទត្ថោ បរិក្ខីណភវសំយោជនោ សម្មទញ្ញា វិមុត្តោ។ សោ ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, ទុតិយោ បុគ្គលោ លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។

‘‘បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, តស្សេវ សត្ថុ សាវកោ សេខោ ហោតិ បាដិបទោ ពហុស្សុតោ សីលវតូបបន្នោ។ សោបិ [សោ (?)] ធម្មំ ទេសេតិ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេតិ។ អយំ, ភិក្ខវេ, តតិយោ បុគ្គលោ លោកេ ឧប្បជ្ជមានោ ឧប្បជ្ជតិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ បុគ្គលា លោកេ ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជន្តិ ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សាន’’ន្តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

‘‘សត្ថា ហិ លោកេ បឋមោ មហេសិ, តស្សន្វយោ សាវកោ ភាវិតត្តោ;
អថាបរោ បាដិបទោបិ សេខោ, ពហុស្សុតោ សីលវតូបបន្នោ។

‘‘ឯតេ តយោ ទេវមនុស្សសេដ្ឋា, បភង្ករា ធម្មមុទីរយន្តា;
អបាបុរន្តិ [អបាបុរេន្តិ (ក.)] អមតស្ស ទ្វារំ, យោគា បមោចេន្តិ [យោគា បមុច្ចន្តិ (សី.), យោគា មោចេន្តិ (ស្យា.)] ពហុជ្ជនំ តេ។

‘‘យេ សត្ថវាហេន អនុត្តរេន, សុទេសិតំ មគ្គមនុក្កមន្តិ [មគ្គមនុគ្គមន្តិ (សី. ក.)];
ឥធេវ ទុក្ខស្ស ករោន្តិ អន្តំ, យេ អប្បមត្តា សុគតស្ស សាសនេ’’តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. អសុភានុបស្សីសុត្តំ

៨៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“អសុភានុបស្សី, ភិក្ខវេ, កាយស្មិំ វិហរថ; អានាបានស្សតិ ច វោ អជ្ឈត្តំ បរិមុខំ សូបដ្ឋិតា ហោតុ; សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សិនោ វិហរថ។ អសុភានុបស្សីនំ, ភិក្ខវេ, កាយស្មិំ វិហរតំ យោ សុភាយ ធាតុយា រាគានុសយោ សោ បហីយតិ [បហិយ្យតិ (ក.)]។ អានាបានស្សតិយា អជ្ឈត្តំ បរិមុខំ សូបដ្ឋិតិតាយ យេ ពាហិរា វិតក្កាសយា វិឃាតបក្ខិកា, តេ ន ហោន្តិ។ សព្ពសង្ខារេសុ អនិច្ចានុបស្សីនំ វិហរតំ យា អវិជ្ជា សា បហីយតិ, យា វិជ្ជា សា ឧប្បជ្ជតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អសុភានុបស្សី កាយស្មិំ, អានាបានេ បដិស្សតោ;
សព្ពសង្ខារសមថំ, បស្សំ អាតាបិ សព្ពទា។

“ស វេ សម្មទ្ទសោ ភិក្ខុ, យតោ តត្ថ វិមុច្ចតិ;
អភិញ្ញាវោសិតោ សន្តោ, ស វេ យោគាតិគោ មុនី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. ធម្មានុធម្មបដិបន្នសុត្តំ

៨៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ធម្មានុធម្មបដិបន្នស្ស ភិក្ខុនោ អយមនុធម្មោ ហោតិ វេយ្យាករណាយ – ធម្មានុធម្មបដិបន្នោយន្តិ ភាសមានោ ធម្មញ្ញេវ ភាសតិ នោ អធម្មំ, វិតក្កយមានោ វា ធម្មវិតក្កញ្ញេវ វិតក្កេតិ នោ អធម្មវិតក្កំ, តទុភយំ វា បន អភិនិវជ្ជេត្វា ឧបេក្ខកោ វិហរតិ សតោ សម្បជានោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ធម្មារាមោ ធម្មរតោ, ធម្មំ អនុវិចិន្តយំ;
ធម្មំ អនុស្សរំ ភិក្ខុ, សទ្ធម្មា ន បរិហាយតិ។

“ចរំ វា យទិ វា តិដ្ឋំ, និសិន្នោ ឧទ វា សយំ;
អជ្ឈត្តំ សមយំ ចិត្តំ, សន្តិមេវាធិគច្ឆតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. អន្ធករណសុត្តំ

៨៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ , ភិក្ខវេ, អកុសលវិតក្កា អន្ធករណា អចក្ខុករណា អញ្ញាណករណា បញ្ញានិរោធិកា វិឃាតបក្ខិកា អនិព្ពានសំវត្តនិកា ។ កតមេ តយោ? កាមវិតក្កោ, ភិក្ខវេ, អន្ធករណោ អចក្ខុករណោ អញ្ញាណករណោ បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោ។ ព្យាបាទវិតក្កោ, ភិក្ខវេ, អន្ធករណោ អចក្ខុករណោ អញ្ញាណករណោ បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោ។ វិហឹសាវិតក្កោ, ភិក្ខវេ, អន្ធករណោ អចក្ខុករណោ អញ្ញាណករណោ បញ្ញានិរោធិកោ វិឃាតបក្ខិកោ អនិព្ពានសំវត្តនិកោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អកុសលវិតក្កា អន្ធករណា អចក្ខុករណា អញ្ញាណករណា បញ្ញានិរោធិកា វិឃាតបក្ខិកា អនិព្ពានសំវត្តនិកា។

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, កុសលវិតក្កា អនន្ធករណា ចក្ខុករណា ញាណករណា បញ្ញាវុទ្ធិកា អវិឃាតបក្ខិកា និព្ពានសំវត្តនិកា។ កតមេ តយោ? នេក្ខម្មវិតក្កោ, ភិក្ខវេ, អនន្ធករណោ ចក្ខុករណោ ញាណករណោ បញ្ញាវុទ្ធិកោ អវិឃាតបក្ខិកោ និព្ពានសំវត្តនិកោ។ អព្យាបាទវិតក្កោ, ភិក្ខវេ, អនន្ធករណោ ចក្ខុករណោ ញាណករណោ បញ្ញាវុទ្ធិកោ អវិឃាតបក្ខិកោ និព្ពានសំវត្តនិកោ។ អវិហឹសាវិតក្កោ, ភិក្ខវេ, អនន្ធករណោ ចក្ខុករណោ ញាណករណោ បញ្ញាវុទ្ធិកោ អវិឃាតបក្ខិកោ និព្ពានសំវត្តនិកោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ កុសលវិតក្កា អនន្ធករណា ចក្ខុករណា ញាណករណា បញ្ញាវុទ្ធិកា អវិឃាតបក្ខិកា និព្ពានសំវត្តនិកា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“តយោ វិតក្កេ កុសលេ វិតក្កយេ, តយោ បន អកុសលេ និរាករេ;
ស វេ វិតក្កានិ វិចារិតានិ, សមេតិ វុដ្ឋីវ រជំ សមូហតំ;

ស វេ វិតក្កូបសមេន ចេតសា, ឥធេវ សោ សន្តិបទំ សមជ្ឈគា’’តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. អន្តរាមលសុត្តំ

៨៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, អន្តរាមលា អន្តរាអមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវធកា អន្តរាបច្ចត្ថិកា។ កតមេ តយោ? លោភោ, ភិក្ខវេ, អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ អន្តរាបច្ចត្ថិកោ។ ទោសោ, ភិក្ខវេ, អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ អន្តរាបច្ចត្ថិកោ។ មោហោ, ភិក្ខវេ, អន្តរាមលោ អន្តរាអមិត្តោ អន្តរាសបត្តោ អន្តរាវធកោ អន្តរាបច្ចត្ថិកោ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អន្តរាមលា អន្តរាអមិត្តា អន្តរាសបត្តា អន្តរាវធកា អន្តរាបច្ចត្ថិកា’’តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អនត្ថជននោ លោភោ, លោភោ ចិត្តប្បកោបនោ;
ភយមន្តរតោ ជាតំ, តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ។

“លុទ្ធោ អត្ថំ ន ជានាតិ, លុទ្ធោ ធម្មំ ន បស្សតិ;
អន្ធតមំ [អន្ធំ តមំ (សី.)] តទា ហោតិ, យំ លោភោ សហតេ នរំ។

“យោ ច លោភំ បហន្ត្វាន, លោភនេយ្យេ ន លុព្ភតិ;
លោភោ បហីយតេ តម្ហា, ឧទពិន្ទូវ បោក្ខរា។

“អនត្ថជននោ ទោសោ, ទោសោ ចិត្តប្បកោបនោ;
ភយមន្តរតោ ជាតំ, តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ។

“ទុដ្ឋោ អត្ថំ ន ជានាតិ, ទុដ្ឋោ ធម្មំ ន បស្សតិ;
អន្ធតមំ តទា ហោតិ, យំ ទោសោ សហតេ នរំ។

“យោ ច ទោសំ បហន្ត្វាន, ទោសនេយ្យេ ន ទុស្សតិ;
ទោសោ បហីយតេ តម្ហា, តាលបក្កំវ ពន្ធនា។

“អនត្ថជននោ មោហោ, មោហោ ចិត្តប្បកោបនោ;
ភយមន្តរតោ ជាតំ, តំ ជនោ នាវពុជ្ឈតិ។

“មូឡ្ហោ អត្ថំ ន ជានាតិ, មូឡ្ហោ ធម្មំ ន បស្សតិ;
អន្ធតមំ តទា ហោតិ, យំ មោហោ សហតេ នរំ។

“យោ ច មោហំ បហន្ត្វាន, មោហនេយ្យេ ន មុយ្ហតិ;
មោហំ វិហន្តិ សោ សព្ពំ, អាទិច្ចោវុទយំ តម’’ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. ទេវទត្តសុត្តំ

៨៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តីហិ, ភិក្ខវេ, អសទ្ធម្មេហិ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។ កតមេហិ តីហិ? បាបិច្ឆតាយ, ភិក្ខវេ, អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។ បាបមិត្តតាយ, ភិក្ខវេ, អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ។ សតិ ខោ បន ឧត្តរិករណីយេ [ឧត្តរិំ ករណីយេ (ស្យា.)] ឱរមត្តកេន

វិសេសាធិគមេន [វិសេសាធិគមេន ច (ស្យា. បី.)] អន្តរា វោសានំ អាបាទិ។ ឥមេហិ ខោ, ភិក្ខវេ, តីហិ អសទ្ធម្មេហិ អភិភូតោ បរិយាទិន្នចិត្តោ ទេវទត្តោ អាបាយិកោ នេរយិកោ កប្បដ្ឋោ អតេកិច្ឆោ’’តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“មា ជាតុ កោចិ លោកស្មឹ, បាបិច្ឆោ ឧទបជ្ជថ;
តទមិនាបិ ជានាថ, បាបិច្ឆានំ យថា គតិ។

“បណ្ឌិតោតិ សមញ្ញាតោ, ភាវិតត្តោតិ សម្មតោ;
ជលំវ យសសា អដ្ឋា, ទេវទត្តោតិ វិស្សុតោ [មេ សុតំ (បាឡិយំ)]។

“សោ បមាណមនុចិណ្ណោ [បមាទមនុចិណ្ណោ (ក. សី. ស្យា. បី.), សមានមនុចិណ្ណោ (អដ្ឋ.)], អាសជ្ជ នំ តថាគតំ;
អវីចិនិរយំ បត្តោ, ចតុទ្វារំ ភយានកំ។

“អទុដ្ឋស្ស ហិ យោ ទុព្ភេ, បាបកម្មំ អកុព្ពតោ;
តមេវ បាបំ ផុសតិ [ផុស្សេតិ (ស្យា.)], ទុដ្ឋចិត្តំ អនាទរំ។

“សមុទ្ទំ វិសកុម្ភេន, យោ មញ្ញេយ្យ បទូសិតុំ;
ន សោ តេន បទូសេយ្យ, ភេស្មា ហិ ឧទធិ មហា។

“ឯវមេវ [ឯវមេតំ (ស្យា.)] តថាគតំ, យោ វាទេន វិហឹសតិ;
សម្មគ្គតំ [សមគ្គតំ (សី. ក.)] សន្តចិត្តំ, វាទោ តម្ហិ ន រូហតិ។

“តាទិសំ មិត្តំ កុព្ពេថ, តញ្ច សេវេយ្យ បណ្ឌិតោ;
យស្ស មគ្គានុគោ ភិក្ខុ, ខយំ ទុក្ខស្ស បាបុណេ’’តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

ចតុត្ថោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

វិតក្កាសក្ការសទ្ទ, ចវនលោកេ អសុភំ;
ធម្មអន្ធការមលំ, ទេវទត្តេន តេ ទសាតិ។

៥. បញ្ចមវគ្គោ

១. អគ្គប្បសាទសុត្តំ

៩០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តយោមេ, ភិក្ខវេ, អគ្គប្បសាទា។ កតមេ តយោ? យាវតា, ភិក្ខវេ, សត្តា អបទា វា ទ្វិបទា វា ចតុប្បទា វា ពហុប្បទា [ពហុបទា (ក.)] វា រូបិនោ វា អរូបិនោ វា សញ្ញិនោ វា អសញ្ញិនោ វា នេវសញ្ញិនាសញ្ញិនោ វា, តថាគតោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ។ យេ, ភិក្ខវេ, ពុទ្ធេ បសន្នា, អគ្គេ តេ បសន្នា។ អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ។

“យាវតា, ភិក្ខវេ, ធម្មា សង្ខតា វា អសង្ខតា វា, វិរាគោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ, យទិទំ មទនិម្មទនោ បិបាសវិនយោ អាលយសមុគ្ឃាតោ វដ្ដុបច្ឆេទោ តណ្ហក្ខយោ វិរាគោ និរោធោ និព្ពានំ។ យេ, ភិក្ខវេ, វិរាគេ ធម្មេ បសន្នា, អគ្គេ តេ បសន្នា។ អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ។

“យាវតា , ភិក្ខវេ, សង្ឃា វា គណា វា, តថាគតសាវកសង្ឃោ តេសំ អគ្គមក្ខាយតិ, យទិទំ ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា ឯស ភគវតោ សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ លោកស្ស។ យេ, ភិក្ខវេ, សង្ឃេ បសន្នា, អគ្គេ តេ បសន្នា។ អគ្គេ ខោ បន បសន្នានំ អគ្គោ វិបាកោ ហោតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អគ្គប្បសាទា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អគ្គតោ វេ បសន្នានំ, អគ្គំ ធម្មំ វិជានតំ;
អគ្គេ ពុទ្ធេ បសន្នានំ, ទក្ខិណេយ្យេ អនុត្តរេ។

“អគ្គេ ធម្មេ បសន្នានំ, វិរាគូបសមេ សុខេ;
អគ្គេ សង្ឃេ បសន្នានំ, បុញ្ញក្ខេត្តេ អនុត្តរេ។

“អគ្គស្មិំ ទានំ ទទតំ, អគ្គំ បុញ្ញំ បវឌ្ឍតិ;
អគ្គំ អាយុ ច វណ្ណោ ច, យសោ កិត្តិ សុខំ ពលំ។

“អគ្គស្ស ទាតា មេធាវី, អគ្គធម្មសមាហិតោ;
ទេវភូតោ មនុស្សោ វា, អគ្គប្បត្តោ បមោទតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. ជីវិកសុត្តំ

៩១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“អន្តមិទំ, ភិក្ខវេ, ជីវិកានំ យទិទំ បិណ្ឌោល្យំ។ អភិសាបោយំ [អភិសាបាយំ (សី.), អភិលាបាយំ (ស្យា. បី.), អភិសបាយំ (ក.)], ភិក្ខវេ, លោកស្មិំ – ‘បិណ្ឌោលោ វិចរសិ បត្តបាណី’តិ។ តញ្ច ខោ ឯតំ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តា ឧបេន្តិ អត្ថវសិកា, អត្ថវសំ បដិច្ច; នេវ រាជាភិនីតា, ន ចោរាភិនីតា, ន ឥណដ្ដា, ន ភយដ្ដា, ន អាជីវិកាបកតា។ អបិ ច ខោ ‘ឱតិណ្ណម្ហា ជាតិយា ជរាយ មរណេន សោកេហិ បរិទេវេហិ ទុក្ខេហិ ទោមនស្សេហិ ឧបាយាសេហិ ទុក្ខោតិណ្ណា ទុក្ខបរេតា , អប្បេវ នាម ឥមស្ស កេវលស្ស ទុក្ខក្ខន្ធស្ស អន្តកិរិយា បញ្ញាយេថា’តិ។ ឯវំ បព្ពជិតោ ចាយំ, ភិក្ខវេ, កុលបុត្តោ សោ ច ហោតិ អភិជ្ឈាលុ កាមេសុ តិព្ពសារាគោ, ព្យាបន្នចិត្តោ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ, មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ អសមាហិតោ វិព្ភន្តចិត្តោ បាកតិន្ទ្រិយោ។ សេយ្យថាបិ, ភិក្ខវេ, ឆវាលាតំ ឧភតោបទិត្តំ មជ្ឈេ គូថគតំ នេវ គាមេ កដ្ឋត្ថំ ផរតិ ន អរញ្ញេ៍: តថូបមាហំ, ភិក្ខវេ, ឥមំ បុគ្គលំ វទាមិ គិហិភោគា បរិហីនោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ន បរិបូរេតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“គិហិភោគា បរិហីនោ, សាមញ្ញត្ថញ្ច ទុព្ភគោ;
បរិធំសមានោ បកិរេតិ, ឆវាលាតំវ នស្សតិ។

“កាសាវកណ្ឋា ពហវោ, បាបធម្មា អសញ្ញតា;
បាបា បាបេហិ កម្មេហិ, និរយំ តេ ឧបបជ្ជរេ។

“សេយ្យោ អយោគុឡោ ភុត្តោ, តត្តោ អគ្គិសិខូបមោ;
យញ្ចេ ភុញ្ជេយ្យ ទុស្សីលោ, រដ្ឋបិណ្ឌមសញ្ញតោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. សង្ឃាដិកណ្ណសុត្តំ

៩២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“សង្ឃាដិកណ្ណេ ចេបិ, ភិក្ខវេ , ភិក្ខុ គហេត្វា បិដ្ឋិតោ បិដ្ឋិតោ អនុពន្ធោ អស្ស បាទេ បាទំ និក្ខិបន្តោ, សោ ច ហោតិ អភិជ្ឈាលុ កាមេសុ តិព្ពសារាគោ ព្យាបន្នចិត្តោ បទុដ្ឋមនសង្កប្បោ មុដ្ឋស្សតិ អសម្បជានោ

អសមាហិតោ វិព្ភន្តចិត្តោ បាកតិន្ទ្រិយោ; អថ ខោ សោ អារកាវ មយ្ហំ, អហញ្ច តស្ស។ តំ កិស្ស ហេតុ? ធម្មញ្ហិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ន បស្សតិ។ ធម្មំ អបស្សន្តោ ន មំ បស្សតិ [មំ ន បស្សតិ (ស្យា.)]។

"យោជនសតេ ចេបិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ វិហរេយ្យ។ សោ ច ហោតិ អនភិជ្ឈាលុ កាមេសុ ន តិព្ពសារាគោ អព្យាបន្នចិត្តោ អបទុដ្ឋមនសង្កប្បោ ឧបដ្ឋិតស្សតិ សម្បជានោ សមាហិតោ ឯកគ្គចិត្តោ សំវុតិន្ទ្រិយោ; អថ ខោ សោ សន្តិកេវ មយ្ហំ, អហញ្ច តស្ស។ តំ កិស្ស ហេតុ? ធម្មំ ហិ សោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ បស្សតិ; ធម្មំ បស្សន្តោ មំ បស្សតី"តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

"អនុពន្ធោបិ ចេ អស្ស, មហិច្ឆោ ច វិឃាតវា;
ឯជានុគោ អនេជស្ស, និព្ពុតស្ស អនិព្ពុតោ;
គិទ្ធោ សោ វីតគេធស្ស, បស្ស យាវញ្ច អារកា។

"យោ ច ធម្មមភិញ្ញាយ, ធម្មមញ្ញាយ បណ្ឌិតោ;
រហទោវ និវាតេ ច, អនេជោ វូបសម្មតិ។

"អនេជោ សោ អនេជស្ស, និព្ពុតស្ស ច និព្ពុតោ;
អគិទ្ធោ វីតគេធស្ស, បស្ស យាវញ្ច សន្តិកេ"តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. អគ្គិសុត្តំ

៩៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

"តយោមេ, ភិក្ខវេ, អគ្គី។ កតមេ តយោ? រាគគ្គិ, ទោសគ្គិ, មោហគ្គិ – ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, តយោ អគ្គី"តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

"រាគគ្គិ ទហតិ មច្ចេ, រត្តេ កាមេសុ មុច្ឆិតេ;
ទោសគ្គិ បន ព្យាបន្នេ, នរេ បាណាតិបាតិនោ។

"មោហគ្គិ បន សម្មូឡ្ហេ, អរិយធម្មេ អកោវិទេ;
ឯតេ អគ្គី អជានន្តា, សក្កាយាភិរតា បជា។

"តេ វឌ្ឍយន្តិ និរយំ, តិរច្ឆានញ្ច យោនិយោ;
អសុរំ បេត្តិវិសយំ, អមុត្តា មារពន្ធនា។

"យេ ច រត្តិន្ទិវា យុត្តា, សម្មាសម្ពុទ្ធសាសនេ;
តេ និព្ពាបេន្តិ រាគគ្គឹ, និច្ចំ អសុភសញ្ញិនោ។

"ទោសគ្គឹ បន មេត្តាយ, និព្ពាបេន្តិ នរុត្តមា;
មោហគ្គឹ បន បញ្ញាយ, យាយំ និព្ពេធគាមិនី។

"តេ និព្ពាបេត្វា និបកា, រត្តិន្ទិវមតន្ទិតា;
អសេសំ បរិនិព្ពន្តិ, អសេសំ ទុក្ខមច្ចគុំ។

"អរិយទ្ទសា វេទគុនោ, សម្មទញ្ញាយ បណ្ឌិតា;
ជាតិក្ខយមភិញ្ញាយ, នាគច្ឆន្តិ បុនព្ភវ"ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. ឧបបរិក្ខសុត្តំ

៨៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“គថា គថា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឧបបរិក្ខេយ្យ យថា យថាស្ស [យថា យថា (ពហូសុ)] ឧបបរិក្ខតោ ពហិទ្ធា ចស្ស វិញ្ញាណំ អវិក្ខិត្តំ អវិសដំ អជ្ឈត្តំ អសណ្ឋិតំ អនុបាទាយ ន បរិតស្សេយ្យ។ ពហិទ្ធា, ភិក្ខវេ, វិញ្ញាណេ អវិក្ខិត្តេ អវិសដេ សតិ អជ្ឈត្តំ អសណ្ឋិតេ អនុបាទាយ អបរិតស្សតោ អាយតឹ ជាតិជរាមរណទុក្ខសមុទយសម្ភវោ ន ហោតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សត្តសង្គប្បហីនស្ស, នេត្តិច្ឆិន្នស្ស ភិក្ខុនោ;
វិក្ខីណោ ជាតិសំសារោ, នត្ថិ តស្ស បុនព្ភវោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. កាមូបបត្តិសុត្តំ

៨៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“តិស្សោ ឥមា, ភិក្ខវេ, កាមូបបត្តិយោ [កាមុប្បត្តិយោ (សី.)]។ កតមា តិស្សោ? បច្ចុបដ្ឋិតកាមា, និម្មានរតិនោ , បរនិម្មិតវសវត្តិនោ – ឥមា ខោ, ភិក្ខវេ, តិស្សោ កាមូបបត្តិយោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បច្ចុបដ្ឋិតកាមា ច, យេ ទេវា វសវត្តិនោ;
និម្មានរតិនោ ទេវា, យេ ចញ្ញេ កាមភោគិនោ;
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ , សំសារំ នាតិវត្តរេ។

“ឯតមាទីនវំ ញត្វា, កាមភោគេសុ បណ្ឌិតោ;
សព្ពេ បរិច្ចជេ កាមេ, យេ ទិព្ពា យេ ច មានុសា។

“បិយរូបសាតគធិតំ , ឆេត្វា សោតំ ទុរច្ចយំ;
អសេសំ បរិនិព្ពន្តិ, អសេសំ ទុក្ខមច្ចគុំ។

“អរិយទ្ទសា វេទគុនោ, សម្មទញ្ញាយ បណ្ឌិតា;
ជាតិក្ខយមភិញ្ញាយ, នាគច្ឆន្តិ បុនព្ភវ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. កាមយោគសុត្តំ

៨៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“កាមយោគយុត្តោ, ភិក្ខវេ, ភវយោគយុត្តោ អាគាមី ហោតិ អាគន្តា [អាគន្ត្វា (ស្យា. ក.)] ឥត្ថត្តំ។ កាមយោគវិសំយុត្តោ, ភិក្ខវេ, ភវយោគយុត្តោ អនាគាមី ហោតិ អនាគន្តា ឥត្ថត្តំ។ កាមយោគវិសំយុត្តោ, ភិក្ខវេ, ភវយោគវិសំយុត្តោ អរហា ហោតិ, ខីណាសវោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កាមយោគេន សំយុត្តា, ភវយោគេន ចូភយំ;
សត្តា គច្ឆន្តិ សំសារំ, ជាតិមរណគាមិនោ។

“យេ ច កាមេ បហន្ត្វាន, អប្បត្តា អាសវក្ខយំ;
ភវយោគេន សំយុត្តា, អនាគាមីតិ វុច្ចរេ។

“យេ ច ខោ ឆិន្នសំសយា, ខីណមានបុនព្ភវា;
តេ វេ បារង្គតា លោកេ, យេ បត្តា អាសវក្ខយ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

កល្យាណសីលសុត្តំ

៩៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“កល្យាណសីលោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណធម្មោ កល្យាណបញ្ញោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ‘កេវលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោ’តិ វុច្ចតិ –

“កថញ្ច , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណសីលោ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ, បាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ, អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី, សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណសីលោ ហោតិ។ ឥតិ កល្យាណសីលោ។

“កល្យាណធម្មោ ច កថំ ហោតិ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ សត្តន្នំ ពោធិបក្ខិយានំ ធម្មានំ ភាវនានុយោគមនុយុត្តោ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណធម្មោ ហោតិ។ ឥតិ កល្យាណសីលោ, កល្យាណធម្មោ។

“កល្យាណបញ្ញោ ច កថំ ហោតិ ? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តិំ បញ្ញាវិមុត្តិំ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ ឯវំ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ កល្យាណបញ្ញោ ហោតិ។

“ឥតិ កល្យាណសីលោ កល្យាណធម្មោ កល្យាណបញ្ញោ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ ‘កេវលី វុសិតវា ឧត្តមបុរិសោ’តិ វុច្ចតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យស្ស កាយេន វាចាយ, មនសា នត្ថិ ទុក្កដំ;
តំ វេ កល្យាណសីលោតិ, អាហុ ភិក្ខុំ ហិរីមនំ [ហិរិមតំ (ស្យា. ក.)]។

“យស្ស ធម្មា សុភាវិតា, សត្ត [បត្ត (សព្ពត្ថ)] សម្ពោធិគាមិនោ;
តំ វេ កល្យាណធម្មោតិ, អាហុ ភិក្ខុំ អនុស្សទំ។

“យោ ទុក្ខស្ស បជានាតិ, ឥធេវ ខយមត្តនោ;
តំ វេ កល្យាណបញ្ញោតិ, អាហុ ភិក្ខុំ អនាសវំ។

“តេហិ ធម្មេហិ សម្បន្នំ, អនីឃំ ឆិន្នសំសយំ;
អសិតំ សព្ពលោកស្ស, អាហុ សព្ពបហាយិន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. ទានសុត្តំ

៩៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ទ្វេមានិ , ភិក្ខវេ, ទានានិ – អាមិសទានញ្ច ធម្មទានញ្ច។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ទ្វិន្នំ ទានានំ យទិទំ – ធម្មទានំ។

“ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, សំវិភាគា – អាមិសសំវិភាគោ ច ធម្មសំវិភាគោ ច។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ទ្វិន្នំ សំវិភាគានំ យទិទំ – ធម្មសំវិភាគោ។

“ទ្វេមេ , ភិក្ខវេ, អនុគ្គហា – អាមិសានុគ្គហោ ច ធម្មានុគ្គហោ ច។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ទ្វិន្នំ អនុគ្គហានំ យទិទំ – ធម្មានុគ្គហោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យមាហុ ទានំ បរមំ អនុត្តរំ, យំ សំវិភាគំ ភគវា អវណ្ណយិ [អវណ្ណយី (សី.)];

អគ្គម្ហិ ខេត្តម្ហិ បសន្នចិត្តោ, វិញ្ញូ បជានំ កោ ន យជេថ កាលេ។

“យេ ចេវ ភាសន្តិ សុណន្តិ ចូភយំ, បសន្នចិត្តា សុគតស្ស សាសនេ;
តេសំ សោ អត្ថោ បរមោ វិសុជ្ឈតិ, យេ អប្បមត្តា សុគតស្ស សាសនេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. តេវិជ្ជសុត្តំ

៩៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ធម្មេនាហំ, ភិក្ខវេ, តេវិជ្ជំ ព្រាហ្មណំ បញ្ញាបេមិ, នាញ្ញំ លបិតលាបនមត្តេន។

“កថញ្ចាហំ, ភិក្ខវេ, ធម្មេន តេវិជ្ជំ ព្រាហ្មណំ បញ្ញាបេមិ, នាញ្ញំ លបិតលាបនមត្តេន? ឥធ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ, សេយ្យថិទំ – ឯកម្បិ ជាតឹ ទ្វេបិ ជាតិយោ តិស្សោបិ ជាតិយោ ចតស្សោបិ ជាតិយោ បញ្ចបិ ជាតិយោ ទសបិ ជាតិយោ វីសម្បិ ជាតិយោ តឹសម្បិ ជាតិយោ ចត្តាលីសម្បិ ជាតិយោ បញ្ញាសម្បិ ជាតិយោ ជាតិសតម្បិ ជាតិសហស្សម្បិ ជាតិសតសហស្សម្បិ អនេកេបិ សំវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ វិវដ្ដកប្បេ អនេកេបិ សំវដ្ដវិវដ្ដកប្បេ – ‘អមុត្រាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ។ សោ តតោ ចុតោ អមុត្រ ឧទបាទឹ។ តត្រាបាសឹ ឯវំនាមោ ឯវំគោត្តោ ឯវំវណ្ណោ ឯវមាហារោ ឯវំសុខទុក្ខប្បដិសំវេទី ឯវមាយុបរិយន្តោ។ សោ តតោ ចុតោ ឥធូបបន្នោ’តិ ។ ឥតិ សាការំ សឧទ្ទេសំ អនេកវិហិតំ បុព្ពេនិវាសំ អនុស្សរតិ។ អយមស្ស បឋមា វិជ្ជា អធិគតា ហោតិ, អវិជ្ជា វិហតា, វិជ្ជា ឧប្បន្នា, តមោ វិហតោ, អាលោកោ ឧប្បន្នោ, យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ – ‘ឥមេ វត ភោន្តោ សត្តា កាយទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា វចីទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា មនោទុច្ចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ ឧបវាទកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកា មិច្ឆាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុគ្គតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបន្នា។ ឥមេ វា បន ភោន្តោ សត្តា កាយសុចរិតេន សមន្នាគតា វចីសុចរិតេន សមន្នាគតា មនោសុចរិតេន សមន្នាគតា អរិយានំ អនុបវាទកា សម្មាទិដ្ឋិកា សម្មាទិដ្ឋិកម្មសមាទានា។ តេ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបន្នា’តិ។ ឥតិ ទិព្ពេន ចក្ខុនា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្ពណ្ណេ, សុគតេ ទុគ្គតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ។ អយមស្ស ទុតិយា វិជ្ជា អធិគតា ហោតិ, អវិជ្ជា វិហតា, វិជ្ជា ឧប្បន្នា, តមោ វិហតោ, អាលោកោ ឧប្បន្នោ, យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។

“បុន ចបរំ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អាសវានំ ខយា អនាសវំ ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ។ អយមស្ស តតិយា វិជ្ជា អធិគតា ហោតិ, អវិជ្ជា វិហតា, វិជ្ជា ឧប្បន្នា, តមោ វិហតោ, អាលោកោ ឧប្បន្នោ, យថា តំ អប្បមត្តស្ស អាតាបិនោ បហិតត្តស្ស វិហរតោ។ ឯវំ ខោ អហំ, ភិក្ខវេ, ធម្មេន តេវិជ្ជំ ព្រាហ្មណំ បញ្ញាបេមិ, នាញ្ញំ លបិតលាបនមត្តេនា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បុព្ពេនិវាសំ យោវេទិ [យោវេទិ (សព្ពត្ថ)], សគ្គាបាយញ្ច បស្សតិ;
អថោ [អថ (ស្យា. ក.)] ជាតិក្ខយំ បត្តោ, អភិញ្ញាវោសិតោ មុនិ។

“ឯតាហិ តីហិ វិជ្ជាហិ, តេវិជ្ជោ ហោតិ ព្រាហ្មណោ;
តមហំ វទាមិ តេវិជ្ជំ, នាញ្ញំ លបិតលាបន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

បញ្ចមោ វគ្គោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

បសាទ ជីវិត សង្ខាដិ , អគ្គិ ឧបបរិក្ខយា;
ឧបបត្តិ [ឧប្បត្តិ (សី.)] កាម កល្យាណំ, ទានំ ធម្មេន តេ ទសាតិ។

តិកនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

៤. ចតុក្កនិបាតោ

១. ព្រាហ្មណធម្មយាគសុត្តំ

១០០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“អហមស្មិ, ភិក្ខវេ, ព្រាហ្មណោ យាចយោគោ សទា បយតបាណិ [បយតបាណី (សី. ស្យា.)] អន្តិមទេហធរោ អនុត្តរោ ភិសក្កោ សល្លកត្តោ។ តស្ស មេ តុម្ហេ បុត្តា ឱរសា មុខតោ ជាតា ធម្មជា ធម្មនិម្មិតា ធម្មទាយាទា, នោ អាមិសទាយាទា។

“ទ្វេមានិ, ភិក្ខវេ, ទានានិ – អាមិសទានញ្ច ធម្មទានញ្ច។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ទ្វិន្នំ ទានានំ យទិទំ – ធម្មទានំ។

“ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, សំវិភាគា – អាមិសសំវិភាគោ ច ធម្មសំវិភាគោ ច។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ទ្វិន្នំ សំវិភាគានំ យទិទំ – ធម្មសំវិភាគោ។

“ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, អនុគ្គហា – អាមិសានុគ្គហោ ច ធម្មានុគ្គហោ ច។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ទ្វិន្នំ អនុគ្គហានំ យទិទំ – ធម្មានុគ្គហោ។

“ទ្វេមេ, ភិក្ខវេ, យាគា – អាមិសយាគោ ច ធម្មយាគោ ច។ ឯតទគ្គំ, ភិក្ខវេ, ឥមេសំ ទ្វិន្នំ យាគានំ យទិទំ – ធម្មយាគោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យោ ធម្មយាគំ អយជី អមច្ឆរី, តថាគតោ សព្ពភូតានុកម្បី [សព្ពសត្តានុកម្បី (ស្យា.) អដ្ឋកថាយម្បិ];
តំ តាទិសំ ទេវមនុស្សសេដ្ឋំ, សត្តា នមស្សន្តិ ភវស្ស បារគុ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បឋមំ។

២. សុលភសុត្តំ

១០១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ចត្តារិមានិ, ភិក្ខវេ, អប្បានិ ចេវ សុលភានិ ច, តានិ ច អនវជ្ជានិ។ កតមានិ ចត្តារិ? បំសុកូលំ, ភិក្ខវេ, ចីវរានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច, តញ្ច អនវជ្ជំ។ បិណ្ឌិយាលោបោ , ភិក្ខវេ, ភោជនានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច, តញ្ច អនវជ្ជំ។ រុក្ខមូលំ, ភិក្ខវេ , សេនាសនានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច, តញ្ច អនវជ្ជំ។ បូតិមុត្តំ, ភិក្ខវេ, ភេសជ្ជានំ អប្បញ្ច សុលភញ្ច តញ្ច អនវជ្ជំ។ ឥមានិ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារិ អប្បានិ ចេវ សុលភានិ ច, តានិ ច អនវជ្ជានិ។ យតោ ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អប្បេន ច តុដ្ឋោ ហោតិ សុលភេន ច (អនវជ្ជេន ច) [(...) នត្ថិ សី. បី. ក. បោត្ថកេសុ ច អដ្ឋកថាយ ច], ឥមស្សាហំ អញ្ញតរំ សាមញ្ញង្គន្តិ វទាមី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“អនវជ្ជេន តុដ្ឋស្ស, អប្បេន សុលភេន ច;
ន សេនាសនមារព្ភ, ចីវរំ បានភោជនំ;
វិឃាតោ ហោតិ ចិត្តស្ស, ទិសា នប្បដិហញ្ញតិ។

“យេ ចស្ស [យេបស្ស (ស្យា.)] ធម្មា អក្ខាតា, សាមញ្ញស្សានុលោមិកា;
អធិគ្គហិតា តុដ្ឋស្ស, អប្បមត្តស្ស ភិក្ខុនោ”តិ [សិក្ខតោតិ (សី. ក.)]។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទុតិយំ។

៣. អាសវក្ខយសុត្តំ

១០២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ជានតោហំ, ភិក្ខវេ, បស្សតោ អាសវានំ ខយំ វទាមិ , នោ អជានតោ នោ អបស្សតោ។ កិញ្ច, ភិក្ខវេ, ជានតោ, កឹ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ? ឥទំ ទុក្ខន្តិ, ភិក្ខវេ, ជានតោ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ។ អយំ ទុក្ខសមុទយោតិ, ភិក្ខវេ, ជានតោ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ។ អយំ ទុក្ខនិរោធោតិ, ភិក្ខវេ, ជានតោ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ។ អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទាតិ, ភិក្ខវេ, ជានតោ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ , ភិក្ខវេ, ជានតោ ឯវំ បស្សតោ អាសវានំ ខយោ ហោតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សេខស្ស សិក្ខមានស្ស, ឧជុមគ្គានុសារិនោ;
ខយស្មឹ បឋមំ ញាណំ, តតោ អញ្ញា អនន្តរា។

“តតោ អញ្ញា វិមុត្តស្ស, វិមុត្តិញាណមុត្តមំ;
ឧប្បជ្ជតិ ខយេ ញាណំ, ខីណា សំយោជនា ឥតិ។

“ន ត្វេវិទំ កុសីតេន, ពាលេនមវិជានតា;
និព្ពានំ អធិគន្តព្ពំ, សព្ពគន្ថប្បមោចន”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តតិយំ។

៤. សមណព្រាហ្មណសុត្តំ

១០៣. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“យេ ហិ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ; ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ; ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ; ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ នប្បជានន្តិ – ន មេ តេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ វា សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ វា ព្រាហ្មណសម្មតា, ន ច បនេតេ អាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថំ វា ព្រហ្មញ្ញត្ថំ វា ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តិ។

“យេ ច ខោ កេចិ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា ‘ឥទំ ទុក្ខ’ន្តិ យថាភូតំ បជានន្តិ; ‘អយំ ទុក្ខសមុទយោ’តិ យថាភូតំ បជានន្តិ; ‘អយំ ទុក្ខនិរោធោ’តិ យថាភូតំ បជានន្តិ; ‘អយំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា’តិ យថាភូតំ បជានន្តិ – តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, សមណា វា ព្រាហ្មណា វា សមណេសុ ចេវ សមណសម្មតា ព្រាហ្មណេសុ ច ព្រាហ្មណសម្មតា, តេ ច បនាយស្មន្តោ សាមញ្ញត្ថញ្ច ព្រហ្មញ្ញត្ថញ្ច ទិដ្ឋេវ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យេ ទុក្ខំ នប្បជានន្តិ, អថោ ទុក្ខស្ស សម្ភវំ;
យត្ថ ច សព្ពសោ ទុក្ខំ, អសេសំ ឧបរុជ្ឈតិ;
តញ្ច មគ្គំ ន ជានន្តិ, ទុក្ខូបសមគាមិនំ។

“ចេតោវិមុត្តិហីនា តេ, អថោ បញ្ញាវិមុត្តិយា;
អភព្ពា តេ អន្តកិរិយាយ, តេ វេ ជាតិជរូបគា។

“យេ ច ទុក្ខំ បជានន្តិ, អថោ ទុក្ខស្ស សម្ភវំ;
យត្ថ ច សព្ពសោ ទុក្ខំ, អសេសំ ឧបរុជ្ឈតិ;
តញ្ច មគ្គំ បជានន្តិ, ទុក្ខូបសមគាមិនំ។

“ចេតោវិមុត្តិសម្បន្នា, អថោ បញ្ញាវិមុត្តិយា;
ភព្ពា តេ អន្តកិរិយាយ, ន តេ ជាតិជរូបគា”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ចតុត្ថំ។

៥. សីលសម្បន្នសុត្តំ

១០៤. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“យេ តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សីលសម្បន្នា សមាធិសម្បន្នា បញ្ញាសម្បន្នា វិមុត្តិសម្បន្នា វិមុត្តិញាណទស្សនសម្បន្នា ឱវាទកា វិញ្ញាបកា សន្ទស្សកា សមាទបកា សមុត្តេជកា សម្បហំសកា អលំសមក្ខាតារោ សទ្ធម្មស្ស ទស្សនម្បហំ, ភិក្ខវេ, តេសំ ភិក្ខូនំ ពហូបការំ វទាមិ; សវនម្បហំ, ភិក្ខវេ, តេសំ ភិក្ខូនំ ពហូបការំ វទាមិ; ឧបសង្កមនម្បហំ, ភិក្ខវេ, តេសំ ភិក្ខូនំ ពហូបការំ វទាមិ; បយិរុបាសនម្បហំ, ភិក្ខវេ, តេសំ ភិក្ខូនំ ពហូបការំ វទាមិ; អនុស្សរណម្បហំ, ភិក្ខវេ, តេសំ ភិក្ខូនំ ពហូបការំ វទាមិ; អនុបព្ពជ្ជម្បហំ [អនុស្សតិម្បហំ (ស្យា.)], ភិក្ខវេ, តេសំ ភិក្ខូនំ ពហូបការំ វទាមិ។ តំ កិស្ស ហេតុ? តថារូបេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សេវតោ ភជតោ បយិរុបាសតោ អបរិបូរោបិ សីលក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតិ, អបរិបូរោបិ សមាធិក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតិ, អបរិបូរោបិ បញ្ញាក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតិ, អបរិបូរោបិ វិមុត្តិក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតិ, អបរិបូរោបិ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធោ ភាវនាបារិបូរិំ គច្ឆតិ។ ឯវរូបា ច តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ សត្ថារោតិបិ វុច្ចន្តិ, សត្ថវាហាតិបិ វុច្ចន្តិ, រណញ្ជហាតិបិ វុច្ចន្តិ, តមោនុទាតិបិ វុច្ចន្តិ, អាលោកករាតិបិ វុច្ចន្តិ, ឱភាសករាតិបិ វុច្ចន្តិ, បជ្ជោតករាតិបិ វុច្ចន្តិ, ឧក្កាធារាតិបិ វុច្ចន្តិ, បភង្ករាតិបិ វុច្ចន្តិ, អរិយាតិបិ វុច្ចន្តិ, ចក្ខុមន្តោតិបិ វុច្ចន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“បាមោជ្ជករណំ ឋានំ [... ករណឋានំ (សី. ស្យា.)], ឯតំ ហោតិ វិជានតំ;
យទិទំ ភាវិតត្តានំ, អរិយានំ ធម្មជីវិនំ។

“តេ ជោតយន្តិ សទ្ធម្មំ, ភាសយន្តិ បភង្ករា;
អាលោកករណា ធីរា, ចក្ខុមន្តោ រណញ្ជហា។

“យេសំ វេ សាសនំ សុត្វា, សម្មទញ្ញាយ បណ្ឌិតា;
ជាតិក្ខយមភិញ្ញាយ , នាគច្ឆន្តិ បុនព្ភវ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ បញ្ចមំ។

៦. តណ្ហុប្បាទសុត្តំ

១០៥. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ចត្តារោមេ, ភិក្ខវេ, តណ្ហុប្បាទា, យត្ថ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ កតមេ ចត្តារោ? ចីវរហេតុ វា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ; បិណ្ឌបាតហេតុ វា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ; សេនាសនហេតុ វា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ; ឥតិភវាភវហេតុ វា, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ។ ឥមេ ខោ, ភិក្ខវេ, ចត្តារោ តណ្ហុប្បាទា យត្ថ ភិក្ខុនោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“តណ្ហាទុតិយោ បុរិសោ, ទីឃមទ្ធាន សំសរំ;
ឥត្ថភាវញ្ញថាភាវំ, សំសារំ នាតិវត្តតិ។

“ឯតមាទីនវំ ញត្វា, តណ្ហំ ទុក្ខស្ស សម្ភវំ;
វីតតណ្ហោ អនាទានោ, សតោ ភិក្ខុ បរិព្ពជេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឆដ្ឋំ។

៧. សព្រហ្មកសុត្តំ

១០៦. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“សព្រហ្មកានិ, ភិក្ខវេ, តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ។ សបុព្ពទេវតានិ , ភិក្ខវេ, តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ។ សបុព្ពាចរិយកានិ, ភិក្ខវេ, តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ។ សាហុនេយ្យកានិ, ភិក្ខវេ, តានិ កុលានិ យេសំ បុត្តានំ មាតាបិតរោ អជ្ឈាគារេ បូជិតា ហោន្តិ។

“‘ព្រហ្មា’តិ, ភិក្ខវេ, មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ។ ‘បុព្ពទេវតា’តិ, ភិក្ខវេ, មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ។ ‘បុព្ពាចរិយា’តិ, ភិក្ខវេ, មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ។ ‘អាហុនេយ្យា’តិ, ភិក្ខវេ, មាតាបិតូនំ ឯតំ អធិវចនំ។ តំ កិស្ស ហេតុ? ពហុការា, ភិក្ខវេ, មាតាបិតរោ បុត្តានំ អាបាទកា បោសកា ឥមស្ស លោកស្ស ទស្សេតារោ”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ព្រហ្មាតិ មាតាបិតរោ, បុព្ពាចរិយាតិ វុច្ចរេ;
អាហុនេយ្យា ច បុត្តានំ, បជាយ អនុកម្បកា។

“តស្មា ហិ នេ នមស្សេយ្យ, សក្ករេយ្យ ច បណ្ឌិតោ;
អន្នេន អថ បានេន, វត្ថេន សយនេន ច;
ឧច្ឆាទនេន ន្ហាបនេន [នហាបនេន (សី.)], បាទានំ ធោវនេន ច។

“តាយ នំ បារិចរិយាយ, មាតាបិតូសុ បណ្ឌិតា;
ឥធេវ នំ បសំសន្តិ, បេច្ច សគ្គេ បមោទតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ សត្តមំ។

៨. ពហុការសុត្តំ

១០៧. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ពហុការា [ពហូបការា (សី. បី.)], ភិក្ខវេ, ព្រាហ្មណគហបតិកា តុម្ហាកំ យេ វោ [យេ តេ (សព្ពត្ថ)] បច្ចុបដ្ឋិតា ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានបច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ។ តុម្ហេបិ, ភិក្ខវេ, ពហុការា ព្រាហ្មណគហបតិកានំ យំ [យេ (?)] នេសំ ធម្មំ ទេសេថ អាទិកល្យាណំ មជ្ឈេកល្យាណំ បរិយោសានកល្យាណំ សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ, កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ បកាសេថ។ ឯវមិទំ, ភិក្ខវេ, អញ្ញមញ្ញំ និស្សាយ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតិ ឱឃស្ស និត្ថរណត្ថាយ សម្មា ទុក្ខស្ស អន្តកិរិយាយា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សាគារា អនគារា ច, ឧភោ អញ្ញោញ្ញនិស្សិតា;
អារាធយន្តិ សទ្ធម្មំ, យោគក្ខេមំ អនុត្តរំ។

“សាគារេសុ ច ចីវរំ, បច្ចយំ សយនាសនំ;
អនគារា បដិច្ឆន្តិ, បរិស្សយវិនោទនំ។

“សុគតំ [បុគ្គលំ (សី. ក.)] បន និស្សាយ, គហដ្ឋា ឃរមេសិនោ;
សទ្ទហានា អរហតំ, អរិយបញ្ញាយ ឈាយិនោ។

“ឥធ ធម្មំ ចរិត្វាន, មគ្គំ សុគតិគាមិនំ;
នន្ទិនោ ទេវលោកស្មិំ, មោទន្តិ កាមកាមិនោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ អដ្ឋមំ។

៩. កុហសុត្តំ

១០៨. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“យេ កេចិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី ឧន្នឡា អសមាហិតា, ន មេ តេ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ មាមកា។ អបគតា ច តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា; ន ច តេ [ន ច តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ (សី. បី. ក.)] ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តិ។ យេ ច ខោ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ និក្កុហា និល្លបា ធីរា អត្ថទ្ធា សុសមាហិតា, តេ ខោ មេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ មាមកា។ អនបគតា ច តេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខូ ឥមស្មា ធម្មវិនយា; តេ ច ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ [ឥមស្មិំ ច តេ ធម្មវិនយេ (ស្យា.), តេ ភិក្ខវេ ភិក្ខូ ឥមស្មិំ ធម្មវិនយេ (ក.)] វុទ្ធិំ វិរូឡ្ហិំ វេបុល្លំ អាបជ្ជន្តី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“កុហា ថទ្ធា លបា សិង្គី, ឧន្នឡា អសមាហិតា;
ន តេ ធម្មេ វិរូហន្តិ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ។

“និក្កុហា និល្លបា ធីរា, អត្ថទ្ធា សុសមាហិតា;
តេ វេ ធម្មេ វិរូហន្តិ, សម្មាសម្ពុទ្ធទេសិតេ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ នវមំ។

១០. នទីសោតសុត្តំ

១០៩. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“សេយ្យថាបិ , ភិក្ខវេ, បុរិសោ នទិយា សោតេន ឱវុយ្ហេយ្យ បិយរូបសាតរូបេន។ តមេនំ ចក្ខុមា បុរិសោ តីរេ ឋិតោ ទិស្វា ឯវំ វទេយ្យ – ‘កិញ្ចាបិ ខោ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស, នទិយា សោតេន ឱវុយ្ហសិ បិយរូបសាតរូបេន, អត្ថិ ចេត្ថ ហេដ្ឋា រហទោ សឧម្មិ សាវដ្ដោ សគហោ សរក្ខសោ យំ ត្វំ, អម្ភោ បុរិស, រហទំ បាបុណិត្វា មរណំ វា និគច្ឆសិ មរណមត្តំ វា ទុក្ខ’ន្តិ។ អថ ខោ សោ, ភិក្ខវេ, បុរិសោ តស្ស បុរិសស្ស សទ្ទំ សុត្វា ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច បដិសោតំ វាយមេយ្យ។

“ឧបមា ខោ មេ អយំ, ភិក្ខវេ, កតា អត្ថស្ស វិញ្ញាបនាយ។ អយំ ចេត្ថ [អយំ ចេវេត្ថ (ស្យា.)] អត្ថោ – ‘នទិយា សោតោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, តណ្ហាយេតំ អធិវចនំ។

“‘បិយរូបំ សាតរូប’ន្តិ ខោ, ភិក្ខវេ, ឆន្នេតំ អជ្ឈត្តិកានំ អាយតនានំ អធិវចនំ។

“‘ហេដ្ឋា រហទោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នំ ឱរម្ភាគិយានំ សំយោជនានំ អធិវចនំ;
“‘ឧមិភយ’ន្តិ ខោ [សឧម្មីតិ ខោ (ពហូសុ)], ភិក្ខវេ, កោធុបាយាសស្សេតំ អធិវចនំ;
“‘អាវដ្ដ’ន្តិ ខោ [សាវដ្ដោតិ ខោ (ពហូសុ)], ភិក្ខវេ, បញ្ចន្នេតំ កាមគុណានំ អធិវចនំ;
“‘គហរក្ខសោ’តិ ខោ [សគហោ សរក្ខសោតិ ខោ (ពហូសុ)], ភិក្ខវេ, មាតុគាមស្សេតំ អធិវចនំ;
“‘បដិសោតោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, នេក្ខម្មស្សេតំ អធិវចនំ;
“‘ហត្ថេហិ ច បាទេហិ ច វាយាមោ’តិ ខោ, ភិក្ខវេ, វីរិយារម្ភស្សេតំ អធិវចនំ;

“‘ចក្ខុមា បុរិសោ តីរេ ឋិតោតិ ខោ, ភិក្ខវេ, តថាគតស្សេតំ អធិវចនំ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្សា”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សហាបិ ទុក្ខេន ជហេយ្យ កាមេ, យោគក្ខេមំ អាយតិំ បត្ថយានោ;
សម្មប្បជានោ សុវិមុត្តចិត្តោ, វិមុត្តិយា ផស្សយេ តត្ថ តត្ថ;
ស វេទគូ វុសិតព្រហ្មចរិយោ, លោកន្តគូ បារគតោតិ វុច្ចតី”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទសមំ។

១១. ចរសុត្តំ

១១០. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“ចរតោ ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ [ព្យន្តិករោតិ (សី. បី.), ព្យន្តំ ករោតិ (ក.)] អនភាវំ គមេតិ។ ចរម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អនាតាបី អនោត្តាបី [អនោត្តប្បី (សព្ពត្ថ) ទុកនិបាតេ, អង្គុត្តរេ ១.៤.១១ បស្សិតព្ពំ] សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោតិ វុច្ចតិ។

“ឋិតស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ។ ឋិតោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អនាតាបី អនោត្តាបី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោតិ វុច្ចតិ។

“និសិន្នស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ។ និសិន្នោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អនាតាបី អនោត្តាបី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោតិ វុច្ចតិ។

“សយានស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ អធិវាសេតិ នប្បជហតិ ន វិនោទេតិ ន ព្យន្តីករោតិ ន អនភាវំ គមេតិ។ សយានោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ អនាតាបី អនោត្តាបី សតតំ សមិតំ កុសីតោ ហីនវីរិយោតិ វុច្ចតិ។

“ចរតោ ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ ចរម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តាបី [ឱត្តប្បី (សព្ពត្ថ)] សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ។

“ឋិតស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ ឋិតោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ។

“និសិន្នស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ និសិន្នោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ។

“សយានស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស ឧប្បជ្ជតិ កាមវិតក្កោ វា ព្យាបាទវិតក្កោ វា វិហឹសាវិតក្កោ វា។ តញ្ចេ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ នាធិវាសេតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ អនភាវំ គមេតិ។ សយានោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“ចរំ វា យទិ វា តិដ្ឋំ, និសិន្នោ ឧទ វា សយំ;
យោ វិតក្កំ វិតក្កេតិ, បាបកំ គេហនិស្សិតំ។

“កុម្មគ្គំ បដិបន្នោ [កុម្មគ្គប្បដិបន្នោ (អ. និ. ៤.១១)] សោ, មោហនេយ្យេសុ មុច្ឆិតោ;
អភព្ពោ តាទិសោ ភិក្ខុ, ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តមំ។

“យោ ច ចរំ វា តិដ្ឋំ វា [យោ ចរំ វា យទិ វា តិដ្ឋំ (ស្យា.), យោ ចរំ វាថ តិដ្ឋំ វា (សី. ក.)], និសិន្នោ ឧទ វា សយំ;
វិតក្កំ សមយិត្វាន, វិតក្កូបសមេ រតោ;
ភព្ពោ សោ តាទិសោ ភិក្ខុ, ផុដ្ឋុំ សម្ពោធិមុត្តម”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ឯកាទសមំ។

១២. សម្បន្នសីលសុត្តំ

១១១. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“សម្បន្នសីលា, ភិក្ខវេ, វិហរថ [ហោថ (ស្យា.)] សម្បន្នបាតិមោក្ខា; បាតិមោក្ខសំវរសំវុតា វិហរថ អាចារគោចរសម្បន្នា អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវិនោ; សមាទាយ សិក្ខថ សិក្ខាបទេសុ។

“សម្បន្នសីលានំ វោ, ភិក្ខវេ, វិហរតំ [ភវតំ (ស្យា.)] សម្បន្នបាតិមោក្ខានំ បាតិមោក្ខសំវរសំវុតានំ វិហរតំ អាចារគោចរសម្បន្នានំ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវីនំ សមាទាយ សិក្ខតំ សិក្ខាបទេសុ កិមស្ស ឧត្តរិ ករណីយំ [កិមស្ស ភិក្ខវេ ឧត្តរិ ករណីយំ (សព្ពត្ថ)]?

“ចរតោ ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ [អភិជ្ឈា ព្យាបាទោ វិគតោ (អ. និ. ៤.១២) អដ្ឋកថាយ សមេតិ] អភិជ្ឈា វិគតា [អភិជ្ឈា ព្យាបាទោ វិគតោ (អ. និ. ៤.១២) អដកថាយ សមេតិ] ហោតិ, ព្យាបាទោ វិគតោ ហោតិ [ថិនមិទ្ធំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ វិចិកិច្ឆា (អ. និ. ៤.១២)], ថិនមិទ្ធំ វិគតំ ហោតិ, ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ វិគតំ ហោតិ, វិចិកិច្ឆា [ថិនមិទ្ធំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ វិចិកិច្ឆា (អ. និ. ៤.១២)] បហីនា ហោតិ, អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា [អប្បមុដ្ឋា (ស្យា.)], បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ ។ ចរម្បិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ។

“ឋិតស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈា វិគតា ហោតិ ព្យាបាទោ…បេ.… ថិនមិទ្ធំ… ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ… វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ, អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ , ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ ឋិតោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ។

“និសិន្នស្ស ចេបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ អភិជ្ឈា វិគតា ហោតិ, ព្យាបាទោ…បេ.… ថិនមិទ្ធំ… ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ… វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ, អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ និសិន្នោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតិ។

“សយានស្ស ចេបិ , ភិក្ខវេ, ភិក្ខុនោ ជាគរស្ស អភិជ្ឈា វិគតា ហោតិ ព្យាបាទោ…បេ.… ថិនមិទ្ធំ… ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ… វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ, អារទ្ធំ ហោតិ វីរិយំ អសល្លីនំ, ឧបដ្ឋិតា សតិ អសម្មុដ្ឋា, បស្សទ្ធោ កាយោ អសារទ្ធោ, សមាហិតំ ចិត្តំ ឯកគ្គំ។ សយានោបិ, ភិក្ខវេ, ភិក្ខុ ជាគរោ ឯវំភូតោ អាតាបី ឱត្តាបី សតតំ សមិតំ អារទ្ធវីរិយោ បហិតត្តោតិ វុច្ចតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“យតំ ចរេ យតំ តិដ្ឋេ, យតំ អច្ឆេ យតំ សយេ;
យតំ សមិញ្ជយេ [សមិញ្ជយេ (សី. ស្យា.)] ភិក្ខុ, យតមេនំ បសារយេ។

“ឧទ្ធំ តិរិយំ អបាចីនំ, យាវតា ជគតោ គតិ;
សមវេក្ខិតា ច ធម្មានំ, ខន្ធានំ ឧទយព្ពយំ។

“ឯវំ វិហារិមាតាបិ, សន្តវុត្តិមនុទ្ធតំ;
ចេតោសមថសាមីចិ, សិក្ខមានំ សទា សតំ;
សតតំ បហិតត្តោតិ, អាហុ ភិក្ខុំ តថាវិធ”ន្តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ ទ្វាទសមំ។

១៣. លោកសុត្តំ

១១២. វុត្តញ្ហេតំ ភគវតា, វុត្តមរហតាតិ មេ សុតំ –

“លោកោ, ភិក្ខវេ, តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោ: លោកស្មា តថាគតោ វិសំយុត្តោ។ លោកសមុទយោ, ភិក្ខវេ, តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោ ៈ លោកសមុទយោ តថាគតស្ស បហីនោ។ លោកនិរោធោ, ភិក្ខវេ, តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធោៈ លោកនិរោធោ តថាគតស្ស សច្ឆិកតោ។ លោកនិរោធគាមិនី បដិបទា, ភិក្ខវេ, តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធាៈ លោកនិរោធគាមិនី បដិបទា តថាគតស្ស ភាវិតា។

“យំ, ភិក្ខវេ, សទេវកស្ស លោកស្ស សមារកស្ស សព្រហ្មកស្ស សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ ទិដ្ឋំ សុតំ មុតំ វិញ្ញាតំ បត្តំ បរិយេសិតំ អនុវិចរិតំ មនសា យស្មា តំ តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធំ, តស្មា តថាគតោតិ វុច្ចតិ។

“យញ្ច, ភិក្ខវេ, រត្តិំ តថាគតោ អនុត្តរំ សម្មាសម្ពោធិំ អភិសម្ពុជ្ឈតិ, យញ្ច រត្តិំ អនុបាទិសេសាយ និព្ពានធាតុយា បរិនិព្ពាយតិ, យំ ឯតស្មិំ អន្តរេ ភាសតិ លបតិ និទ្ទិសតិ, សព្ពំ តំ តថេវ ហោតិ នោ អញ្ញថា, តស្មា តថាគតោតិ វុច្ចតិ។

“យថាវាទី, ភិក្ខវេ, តថាគតោ តថាការី, យថាការី តថាវាទី, ឥតិ យថាវាទី តថាការី យថាការី តថាវាទី, តស្មា តថាគតោតិ វុច្ចតិ។

“សទេវកេ, ភិក្ខវេ, លោកេ សមារកេ សព្រហ្មកេ សស្សមណព្រាហ្មណិយា បជាយ សទេវមនុស្សាយ តថាគតោ អភិភូ អនភិភូតោ អញ្ញទត្ថុទសោ វសវត្តី, តស្មា តថាគតោតិ វុច្ចតី”តិ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច។ តត្ថេតំ ឥតិ វុច្ចតិ –

“សព្ពលោកំ [សព្ពំ លោកំ (អ. និ. ៤.២៣)] អភិញ្ញាយ, សព្ពលោកេ យថាតថំ;
សព្ពលោកវិសំយុត្តោ, សព្ពលោកេ អនូបយោ [អនុសយោ (សី.), អនុបយោ (ស្យា.)]។

“ស វេ [សព្ពេ (សព្ពត្ថ) អ. និ. ៤.២៣ បស្សិតព្ពំ] សព្ពាភិភូ ធីរោ, សព្ពគន្ថប្បមោចនោ;
ផុដ្ឋាស្ស បរមា សន្តិ, និព្ពានំ អកុតោភយំ។

“ឯស ខីណាសវោ ពុទ្ធោ, អនីឃោ ឆិន្នសំសយោ;
សព្ពកម្មក្ខយំ បត្តោ, វិមុត្តោ ឧបធិសង្ខយេ។

“ឯស សោ ភគវា ពុទ្ធោ, ឯស សីហោ អនុត្តរោ;
សទេវកស្ស លោកស្ស, ព្រហ្មចក្កំ បវត្តយិ។

“ឥតិ ទេវា មនុស្សា ច, យេ ពុទ្ធំ សរណំ គតា;
សង្គម្ម តំ នមស្សន្តិ, មហន្តំ វីតសារទំ។

“ទន្តោ ទមយតំ សេដ្ឋោ, សន្តោ សមយតំ ឥសិ;
មុត្តោ មោចយតំ អគ្គោ, តិណ្ណោ តារយតំ វរោ។

“ឥតិ ហេតំ នមស្សន្តិ, មហន្តំ វីតសារទំ;
សទេវកស្មិំ លោកស្មិំ, នត្ថិ តេ បដិបុគ្គលោ”តិ។

អយម្បិ អត្ថោ វុត្តោ ភគវតា, ឥតិ មេ សុតន្តិ។ តេរសមំ។

ចតុក្កនិបាតោ និដ្ឋិតោ។

តស្សុទ្ទានំ –

ព្រាហ្មណសុលភា [ព្រាហ្មណចត្តារិ (សព្ពត្ថ)] ជានំ, សមណសីលា តណ្ហា ព្រហ្មា;
ពហុការា កុហបុរិសា [កុហនា (ស្យា.)], ចរ សម្បន្ន លោកេន តេរសាតិ។

សុត្តសង្គហោ –

សត្តវិសេកនិបាតំ, ទុក្កំ ពាវីសសុត្តសង្គហិតំ;
សមបញ្ញាសមថតិកំ, តេរស ចតុក្កញ្ច ឥតិ យមិទំ។

ទ្វិទសុត្តរសុត្តសតេ, សង្គាយិត្វា សមាទហីសុ បុរា;

អរហន្តោ ចិរដ្ឋិតិយា, តមាហុ នាមេន ឥតិវុត្តន្តិ។

ឥតិវុត្តកបាឡិ និដ្ឋិតា។